

Scolastica ¶ go: diui Bene-
dicti ex eisdē parētib⁹ ger-
mana: tēporib⁹ Iustini se-
nioris Augusti⁹ Iōānisq⁹
pape ei⁹ nomis primi circa annū salu-
nostre quartum ⁊ vigesimū supra qu-
gētesimū ob eximiam eius vite sancti-
tates ⁊ religionē perfectissimā in tota
ferme italia maximeq⁹ apud Aprutiū
italie prouinciaz clarissima effulsit. Nec
quippe virgo factissima ex vmbria ita-
lie regiōe que nunc Ducatus Spoleti-
nus nūcupatur in Thuris vrbe vetu-
stissima originē trahēs parētes nobilissimos eā habuisse cōstat. quam ego ob
insignes maximāq⁹ sanctimoniaz ⁊ alia eius preclara gesta atq⁹ miracula inter
claras femias ponēdam cēsi. Cuius etiā nescius sum difficilimū esse virtuti-
bus ⁊ glorie comēdationē parēz iueniri posse. Etz tamē pro modulo mei ige-
ni⁹ fretus quāmaxime testimonio diui Gregorij aggrediar: quoniā ratiōi mi-
nime cōsentaneū foret eā nec īferiorēz laudez ac claritatē assequi debē. propte-
rea q⁹ ad summū pfecte sanctitatis culmē puenerit. Quēquq⁹ autē hec sancta vir-
go sua in religiōe gesserit. quā breuissime potero sermone percurrā. Iā ⁊ a lig-
bus ipsius rebus gestis: mox quoq⁹ ⁊ mirificā sanctimoniā (vt arbitror) ex ip-
sis spectare licebit. Cū igit scētā Scolastica iuuenili adhuc etate florēs ad im-
itationē fratris sui Benedicti sancte puerfatiōis habitū suscepisset. haud lōgo
post tēpus p vniuersā ferme italiā ipsius scētissimū viuēdi ordinē vulgātū est.
pro quo ingēs tā virginū q⁹ aliaz matronaz numerus ad eā cōfluit. Etz ē
antes in ipsa sua paterna domo cū adhuc puella delicata eēt quodam diuino
spū afflata deliriaz atq⁹ oēs corporis cultū ⁊ voluptatē obhōrre se demonstra-
uerat. marie q⁹ pulchritudinē qua plurimū exellebat aduersabat: atq⁹ puel-
laz ornatū refugebat. Lautiores epulas ⁊ balneoz vsum ⁊ his similia q⁹b⁹ tūc
erat in ampla domo pna viuēdi p̄suetudinē grauiter accusare ⁊ iprobare nō
modo cepit. quin ēt illud frequēter ī ore habebat. nequaquē se regno celesti po-
tiri posse si nō per illud pristinos sanctorū patrū viuēdi mores in vsum reuoca-
ret. His de causis permor⁹ eius german⁹ sanctus Benedict⁹ vna cū ipsa Sco-
lastica optimā regulā quā ipsi iā scētissime obseruabāt pro oibus tā femis q⁹
viris cōponere aggressus est. Quē videlicet ad equalitatē apostolico ⁊ antiquo
more redigere atq⁹ ipsaz regulā documētis sanctis replere. Monaci
autē nōnulli alijq⁹ q⁹ plurimi vtriusq⁹ sexus adolescētes quāpimū pter oium
spē ad ipsos seorsum accedere studiosēq⁹ ⁊ ardētissimo aio cū illis ad virtutē
scētioniāq⁹ se se accingētes cū habitu pariter ⁊ viuēdi normā ⁊ optimā p̄sue-
tudinē ad salutē aiaz suaz respiciētes penetrarūt. Senioz vero patrū religio
soz maior pars que ī oēm italiā perq⁹ īslas: q⁹ diutius ī ipa corruptella velu-
ti labe quadā permāserāt nō secus ac serui fuga deprehēsi ad dñz sic ad san-
ctissimū patrēz Bēdictū eiusq⁹ germanā Scolasticā reduci formidabāt. ac
propterea ipsūz scētū Benedictū p̄sentis regule p̄ditores turpiter īcusabāt. q⁹

acerbā seuerāq⁹ nimis antiquā viuēdi dignitates ⁊ rigorē religiosi restitue-
re oisus fuisset. Erātq⁹ tū plurimū taz femie q⁹ viri magne auctoritatis mōachi
in dei ecclesia p̄stituti. Hi primi diui Benedicti sorozisq⁹ p̄positū p̄cernen-
tes a tali eos snia tāq⁹ iuuenēs detertere conati sūt. tāq⁹ inania quedā sup̄iaz
vires agere p̄sumentes. At vbi felix tū romanus p̄ntifer eius nomis quartus
alijq⁹ nōnulli p̄miores p̄ntifices veteres monachos cohōrtari ceperūt bene de
successū hmoi regule reformatiōeq⁹ mox sperare p̄suasere diui benedicti soro-
risq⁹ Scolastice ordinatiōi facile acquirere: quū p̄ferti⁹ ex altera parte scētus be-
neditus istaret. rogās vt facultatib⁹ quas habebāt ad voluptatē ad p̄pam
⁊ ad honore adipiscēdū: vt se paterent. q⁹ alios ecclesie p̄latos diuinit⁹ adeq⁹
ip̄sibile sibi foret. Qd sibi modestia ⁊ religiōe ac ai magnitudinē multoz deli-
cias sup̄gressus equabilitatē atq⁹ in sancta religiōe p̄cordiā reduxisset fore vt
boni vtriq⁹ seruoꝝ dei nomē ⁊ gloriā p̄sequerent. His ēt diui Benedicti effica-
cissimis ⁊ ardentissimis adhortatiōibus plurimi religiosoz veteranoꝝ ipulsi
adeo pristina viuēdi sniam mutauerūt: vt ipsi quoq⁹ glorie cupiditate ac refoꝝ
mandoꝝ mox flagrātes vltro scētū iuuenē bēdictū germanāq⁹ Scolasticā
ad rē pagendā q̄li īplerent. atq⁹ honestatis amore diuino quodā numie afflati
⁊ ipsūz scētūz regulatōē p̄perare assidue hortarētur. Quin ēt p̄uocatis ⁊ verbo
atq⁹ scriptis alijs monachis p̄siliū apientes illos ad obseruādā regulā ⁊ ad se-
rendū auxiliū hortabātur. Idē quoq⁹ mulierib⁹ alijs p̄dicabāt. Erat autē p id
t̄ps diuitiaz maxia habūdātia apud scētmoniales. qd sane plurimū ad rez pa-
gendā sancto Bēdicto difficultatis afferebat. Iā eas obres monache quēad
modūz vestales romane diuinebant p voto cuiusq⁹ atq⁹ vt ita dixerim libidie
licentiosā ducere vitā. Eōpte eteni atq⁹ ornate p plateas p fora atq⁹ alia min⁹
honestā loca curiosē discerebāt. In porticib⁹ cū lasciuis vrbaniq⁹ semis accū-
bebāt. loq̄ntes ⁊ garulātes q non licet gematas man⁹ habentes nihil eoz que
antiquitus p̄stebant sancte religiōse penitus obseruantes sed suis voluptati-
bus pp diuitias inumeras oia maculabāt. Quib⁹ ex malis atq⁹ flagitijs quot
tidie diuus Bēdictus sanctaq⁹ soroz Scolastica ¶ go idolentes cū p̄pheta di-
cebāt. O bone iesu: qd nā hoc est q cernimus. Incenderūt. n. scētariū tuū igni
polluerunt tabernaculū nois tui idcirco totis conatib⁹ tāto igni beatissima vir-
go Scolastica pietate p̄mora aquā sup̄infundere curauit ⁊ vt lupoz arceret ra-
biez vineā dñi optimis regularibus spinis sepiuit. Ac scētē religiōis dedec⁹ de
quo qsq⁹ etiaz īfidelis obloquebat⁹ deleuit. Et saluti nō modo sui eū īfelici⁹
sanctimonialiū que sp̄sī voce nō sequebant⁹ sed innumerabili⁹ ppe futuraz
optime p̄suluit. Quib⁹ ex rebus scētā virgo Scolastica sep̄ternas suas laudes
sempiterna memoria p̄secrauit. Rebus igit in hūc modū optie ex snia gestis.
quum taz oia a diuo Bēdicto eiusq⁹ sorore Scolastica p̄cipere succederent. ne
moq⁹ iā ceptis obfistere audēt. haud multo post qdaz pestilentes religiōis dīa-
bolico spū īflamati cuncta sepi⁹ subuertere conati sunt. pulcherrimā v⁹ sanctissi-
māq⁹ regulā optimis morib⁹ marie p̄gruentē: ob turpissimū auaritie eoz moꝝ
bū corruptentes. Edificauit autē sancta ¶ go Scolastica ip̄mis sibi spiritualēz
domum. ⁊ eā nō qdem sup̄a grenā sed sup̄a firmā petrā. Innocentie primūz
fundamenta ponens: sup que facili⁹ posset arduū iustitie culmen erigere scētē
maximaz eḡtatis partes īplē q nullo nocere stūdet. Ea qppe in sua innocētie
r ii

domo. cū ppheta sepe decābat dicens. Perambulabā in innocentia cordis mei: in medio domus mee. Sororib? nō intra cenobij septa pstitutus. illud pphete sepe pdicabat dicens. Nō fraudauit eos deus bonis: qui ambulabāt in nocētia. Id qppe dicebat. vt oēm maliciā ⁊ odiū atq; inuidiā que nocendi maxime pfluere esse semia/ab eis prorsus auferret. Huic iquiens sorores carissimē mens vestra iugiter vigeat ⁊ iugilet. qz si innocenter vixeritis. deū spōsū/ etiā in fragili corpore videre poteritis. Sūmopere aut ⁊ verbo ⁊ exēplo edocebat ipsas sc̃timoniales/ oēm serus molliciē fugere atq; pfectissime virginitatis ppositus seruare. Instruebatq; pterea regulare vitā sectari/ ex mira sanctorū monachorū puerfatiōe astringens eaz affect⁹ ad assiduā diuinorū p̃mptionē/ p̃cipue ex preciosa deuotiōe sanctorū p̃fessorū. Cūcta deniq; huius seculi aduersa pferenda/ ⁊ hui⁹ pcellōsi maris tēpestates/ cū oibus diabolicis versutijs/ ⁊ infestatiōib? demonū/ p exēpla sc̃torū martyꝝ ⁊ docebat p̃culari. Informabat insup eaz mentē/ ex sc̃torū patriarcharū pphetarūq; obediētia. Ipsa āt/ quū eūa geliorū codicem semper i manib? velut speculū teneret. ibi tātū diuine lectiōis studiū fugebat. tāq; crebre oronum ⁊ lachrymarū vices tā firmā ⁊ pressam de futuris cogitationē elleuabat. vt oēs reliq; tēporis negligētias. facile ipsa vacatiōe cōpensaret. Hec p hoc Scolastica virgo/ ⁊ angelicis choris/ ⁊ sanctorū societati? iugis sua videbat iteresse puerfatio. Difficilimū qppe mihi foret oia sc̃te Scolastice gesta psequi: ⁊ nō necessaria. Igit tādem eui matura ⁊ etate igrāue scēte/ qua quidē sancta liquido aiaduertere poterat/ suo corpori spūs cito extenuari ⁊ exinaniri debere. Eū singulis annis semel tātū ad br̃m germanum Benedictū vscēdi ⁊ audiendi gratia/ in mōte cassino accedere assuesceret. eūq; nō procul a monasterio extra ad se assisteret. vt ipsas diuinā voces audiret. que iam diu/ sibi multis ve christianis salutes pepererat quūz neq; quicpiā salubris se assequi posse existimaret accessit. Nō lōge itaq; extra ianuā monasterij in possessione vltima vite Scolastica ⁊ Benedict⁹ pstituti. quūz totaz illā diez in dei laudib? sacrisq; colloquijs psumpsissent. incūbentibus tā noctis tenebris simul acceperūt cibū. Eūq; adhuc in mensa p̃sederent. ⁊ iter sacra colloquia se hora protraheret. ipsa sancta virgo/ diuiz rogauit germanū/ vt illa nocte ipsam nō desereret. vtzq; in mane vsq; ad sui vltimi solatiū aliqd de gaudijs celestibus colloquerent. Cui ille benignissime respōdit. Et quid est q; loqueris dulcissima soror? An ignoras quia extra monasterium minime mihi excubare licet. Sanctissima aut virgo. verbis germani negātis/ auditis. mor isertis manūz digitis/ super mēsa posuit. caputq; in manib? deuiz rogatura declinauit. Eūq; de mēsa caput/ leuass? mor tāte coruscationē ⁊ tonitrua insonare vt illi coplūiaz inūdatiōes. tāte eruperint. vt neq; venerabilis vir nec eius sotij qui eūz eo venerāt extra limen/ quo p̃siderāt/ pedez quidem mouere potuerūt. Sācte quippe femine lachryme tū apud dominūz valuerūt/ vt ex aeris serenitate/ maximaz plūiā trahere potuerint. Itaq; vt diuiz scribit Gregorius. tāta fuit oratiōis ⁊ inundatiōis cōuenientia: vt vnūz idemq; momētūz esset/ ⁊ caput leuare/ ⁊ plūiaz descēdere seu deponere. Tūc vir dei ⁊ ppter coruscationē tonitruaq; ac igitis plūiie inundationem/ ad monasteriūz se mime recipi aiaduertens/ cōtristatus aliquātulum de sorore in hec verba p̃questus est dicens. Parcat tibi deus oipotens: Et quid est soror. quod fecisti? Cui illa: ecce te hu-

militer erpostulam/ nec me missellaz senex tā in ianuis mortis cōstitutaz audire voluisti. Dominūz aut meūz p̃iētissimūz rogauit qui me exaudire nō est dedignat⁹. Itaq; si potes modo discede: ⁊ me missaz/ ad mōasteriū redi. Atq; ita benedict⁹ sc̃tus qui ad vltimū solatiū sancte virgis eo i loco remanere recusarat. vel inuit⁹ substituit. Sicq; factūz est vt noctē illā sc̃tissimi germani puigilē pducētes/ per sacra spiritalis vite colloquia/ se se vicaria relatiōe satiant. Quade re diuiz Benedict⁹/ quoddā miraculum dei oipotēntis ex sororis pectore inuenit seu vidit qd mime credebat. Hec miz/ q; plus illo semia potuerit. que diuiz fratrem in eodem loco cupiebat/ ⁊ eodez tpe potuerit. Qz eni iuxta Joānis apostoli vocē: deus charitas est. Iusto valde iuditio illa plūf potuit. quia amplius amauit. Eūq; die altero/ eadez virgo domūz remeasset/ ⁊ ipse vir dei B̃ndic⁹ ad mōasteriūz suū let⁹ cū socijs egressus fuisset. Tertio post die/ Benedictus i cella cōsistēs/ oculis i celum eleuatis vidit ipsius sororis aīaz ⁊ corpore egressā. i columbe specie celi secreta penetrare. Cuius tāte glorie sibi cōgratulas/ deo omnipotēti i hymnis ⁊ laudibus immortales gratias reddidit moxq; eius obitum fratribus denūtiāuit. quos etiāz protinus q; processione eo trāsmisit: vt eius sanctum corpus ad mōasteriū ex more p̃ferrēt. atq; illud in sepulchro qd sibi idem sc̃tus benedictus p̃fecerat. collocarēt. Quo facto: cōtigit. vt quoz vna semper i dño mēs fuerat. eorū quoq; corpora: nec ipsa sepulcra separarēt. Obijt itaq; beata virgo scolastica quarto idus februiarias. ⁊ eūz omni felicitatis preconio/ ad eternā trāsmigrāuit beatitudinē: quo quidez die inter sc̃tas relata/ eius anniuersaria dies celebrat. Hec quippe de beata virgie scolastica per me scripta. fore oia/ verbūz ex verbo i libris p̃yalogorū diuiz Gregorij scripta comperi. Diuiz nō uenerabilisq; uir b̃ndictus. post excessū tāte sororis ⁊ ipse tātum modo quadraginta dies superuixit. qui ⁊ ipse dignissimo cūm honore/ celestibusq; triumphis/ feliciter ad sydere regna trāscēdit. Quo igitur ipsi iprimis diuino nutu/ atq; eterne p̃uidētie dono/ spūq; sancto suffultu/ suo exemplo/ suaz sanctimonia p̃udētia etiam atq; p̃silio rē monasticā plurimum viuere: ⁊ perditos mores/ ad veterēz Antoniorū/ pamborum. machario rum ceterorūq; sc̃torū monachorū religionē ⁊ sanctimoniaz/ ac rigorez reuocauere. Quib? certe vniuersa monachorū p̃fessio plurimūz debetur. q; sua pietate ⁊ charitate/ atq; diuina quadam ope factum fuerit. vt eos oēs/ qui perinde atq; tāq; stulti ⁊ amētes/ ab antiquis sc̃torūz institutis defecerāt. ad sanitatem suā cū gloria/ viderint rediisse. Deo. n. duce ac veriliffiro nō modo ad antiquū sanctorūz monachorū vinēdi ritū/ eūz imortalitatis eorūz noie recuperarūt: sed lōge id admodū amplificarūt ⁊ exornarūt. Qua ppter si quis me iterrogaret. quid ex reb? a brā Scolastica gestis maximum esse putem/ vtrūz virginitatē perpetuaz itegram illibatāq; seruata/ penitētiā ⁊ carnis macerationēz maximaz/ perfectissimāq; ac innocētissimā vitā/ vel totaz regularis vite dispositionē: in multa p̃fecto ambiguitate cōstituire. Itaq; quocūq; oculos mētis iniicio: id mihi ⁊ maximum ⁊ admodū admirabile videtur. Itaq; si aliquē mulieres propter virtutes ⁊ sanctimonia imortales fuere/ arbitror ⁊ virgiem Scolasticā ipsam/ hoc munere dignam fuisse/ pietatis ⁊ argumētis vtēs: q; illis ⁊ cariorem fortunatioremq; deo ⁊ domio nostro iesu christo imaculatā vitāz vsq; in finem duxerit. Mea autēz hec i loco de beata Scolastica virgie fuit dicere ⁊

scribere: quibus nō modo sancti moniales et monachos oīs ad ea appetere excitaremus: que in presenti historia scripta cōspiciunt. scirēt autem sibi nihil cōuenire nihil deficere ab eadem. Curamq; habere atq; suū ita exercere animum: vt tali parēte ymo talibus sanctissimis parētibus nō indigni videātur: quorū perfectiones omnes admirari decet. ipsiq; profertim qui ea sub regula sunt cōstituti. Et hec de sancta viragine Scolastica satis.

De sancta Brigida virgine scotica. capi. cccxviii.

Brigida virgo eius nominis prima natiōe Ibernia seu Scotica. tēporib; Iustini senioris Augusti scilicet romani pōtificis eius nois quartea i regiōe et penitētie accerime et morum omnium splēdore clara et insignis plurimū fuit. quo autē āno mortē obiit. nec dūz me legisse memini. Eius tamen natalitiū dies prima die chalandis februarij a fidelibus venerabiliter celebratur. Est autē scotia huius sancte virginis patria quedā suprema Anglie seu britanie portio. que i Aquilonari parte vertitur: discernit etenim ab Anglica insula quibusdam paruis flumibus montesq; haud magno. In ea quippe hyemali tēpore adeo dies breues habētur. vt sol vix tris horas illuminet terrā. Nec igit brigida huius regiōis virgo fuit clarissime virginitatis et pietatis exemplum idelibile qd posteritati cū magno suo fulgore reliquit. fuit aut Brigida hec Daboth. nobilissimi ea in regiōe viri ex Erocha vxore filia quas quidē puerulam a pueritia bonarū virtutum studijs appime parētes erudire curarūt. Ipsa autē vt pore puellula adeo electa ab ipsa pueritia et moribus et sobrietate pietateq; ac pudicitia insignita: excrescēs quottidie in melius proficiebat. Sed eius virtutes atq; preclara facinora que ab ipsa sua pueritia vsq; in dies defunctionis sue gessit enūmerare sufficit. Uerū pauca de innumerabilibus hoc in loco (ex more suscepto) demonstrabimus. Erat ip̄mis brigida virgo venusta facie decoroq; aspectu atq; omnium oculis admodum gratiosa. et admirabili hūanitate preclara: ppter q nō apud suos tñ sed et apud prouinciales fere vniuersos inter ceteras coeueas puellas multo in honore habebatur que cūz gregus parētum curas ageret eo quippe tūc ministeriū hoc solum mulieribus erat regiōis que aliquando dum a genitrice ex more mitteretur ad butyrus ex lacte Armētorum cōgregādū prout et alie puelle a parētibus mittebantur. illaq; vt erat aio pijētissimo totū qd coagulauerat christi pauperibus erogasset. nihilominus tēpore a matre exquiritū plus ceteris adolescentulis puellis in butyri quātitate reportauit. pū ō iam matura viro parētes matrimonio copulare decreuissent. ipsa renuēs se ppetuā delegisse pudicitia et virginitatē dixit. Postq; aut virginitatem perpetuā i manibus pōtificis professā fuisset. lignū eltaris ex more virginum profertim tetigit. qd mor in testimoniū sue vniūce virginitatis reuixit. qua in viriditate nūc vsq; p̄seuerare

dicit. Quo celebri miraculo stupefacti parētes eam prorsus dño obtulerūt et maritio in pretio deiceps habuerūt. Indubitarū esse debet apud oēs q si quis veller oia que virgo Brigida gessit miracula atq; q circa salutē aiarū opata facinora narrare voluerit plura essent p̄dicenda capitula. Quare d multis aliqua digniora narrāda duxi. Sciendū itaq; q cū mēsores eius segetes in agro coligerent pluuiāq; pmaxima erūperet a suis mēsozibus ymbzē prorsus depulit circumstātibusq; agris pluuiā madefactis sola huius virginis area inuēns alestioe aquaz remāsit. Preterea die quadā dūz oues ad pascua p̄durisset Imbre desup infusa p̄anisq; perfusa domū madefacta redijt. Vestesq; ita madefactas sup solis radiūz q per rimas hostij intrabat exsiccandas extendit. que q̄si insolida pertica diuini permāserūt. Aquā insuper in optimā ceruisiā atq; lapidez in salē aliquādo puerit. Atq; Ecce vnum a natiuitate illuminauit. Apruz quoq; aliquādo ferocissimū iueniens adeo in christi noie māsue fecit. vt deinceps suis cūz ouibus tāq; aries māsuetissimū remāserit. Cum eisdem etiā persepe ad pastuz egrediēs. domūz eas tanq; optimus custos reduceret. Non cessabat immortalis deus virtutem q̄ i brutis animalibus atq; in nō animatis rebus hūc sancte virgini cōcesserat nisi etiam multiplicaret in pacem parturiendo et tumultus exortos extinguēdo similiterq; incensos odiorū ignes adhibēdo extingueret. De quibus vnū silentio preterire haud possūz. Dum igitur nouē viri pestilētes in vnus mortem aliquādo p̄spirassent. eosq; ab intentiōe pessimā mīme reuocare posset. Statim in oratiōe prostrata rogauit dominum: vt eoz pessimis cogitatibus et de machinatiōibus proutinus resistere dignaretur. Egressis itaq; illis euestigio quedā ymago p̄similis hominis illius occidēdi apparuit. quam illi gladijs tanq; ad mortem percutientes. domini leti redijere. Sed dum quod illis p̄tingerat tādem cognouissent. mor penitentia ducti: ad pedes virginis cūz lachrymis ceciderunt et de errato veniaz expostularunt. Sed et hanc virtutem omni preconio dignam nostro silētio indignam p̄fecto putamus qua quidez ceteras iter innumerabiles dignoscitur brigidam eregisse. Quidāz enim vir nobilis sed admodum impudicus ac luxuriosus. quādam adoloscētulam formosissimā pdite diu adamasset. cuius cū frustrasset blāditiā nec illis nec donis igentibus: neq; p̄cibus aut minis flecteretur ibutum sanctitate pectus: tāto infano ardore succēsus malignus homo fuit vt cū in varia labātem voluisset animū: nec satis tutūz vim publice in ferre arbitraret infraudē igitur puerit. Eidem igit callide fibulam aureā preciosissimāq; idēpositum comēdauit. quā et postmodū dolose subtraxit. ac ea ignozāte in flumen proiecit. Et quum ipsaz mīme reddere posset. illam fibule loco ancillam sibi faceret. ac sic eodez modo ea pro libito pro scoto abuteretur. Egītq; ipurus homo tādez qd machinatus fuerat. Nullaq; re aut p̄tio placari posse asserbat. nisi p̄p̄ia redderet fibula: aut ipsa adoloscētula ipsius loco eidez p̄cederetur. Quod verita pudica puella auxilio et p̄silio animi destituta ad diuā virginē brigidā refugij loco tāq; i tutissimā ciuitatē mōz pfugit. Que cūz quid p̄ re ac agere deberet excogitaret mūdūq; verba cōpleisset. euestigio qdam piscator cū quibusdā piscib; estumine captis aduenit. quoz postq; illa eccisa aptaq; fuisset. fibula illa quas ipurus homo iecerat eūtrē piscis inuenta est. Ipsaz aut puella secū deferrēs ad puentū multitudinis et ante p̄spectū

iudicis ipauida pcessit multisq; hinc ide dictis eo ventu est. vt aut sibula red daret: aut iuuēcula pti loco ardētissimo ⁊ nephario hoi in mācipiū daret. At illa mor e sinu sibula. plata multis attestatib⁹ illā eandē ēē. Iudex pudicissi mā iuuēcula de ipuro hoiē liberā dimisit. Ille hō viso miraculo suū scelus pti tēs illico diue virgini brigide colla hūiliter subdidit. ⁊ deinceps optime vixit.

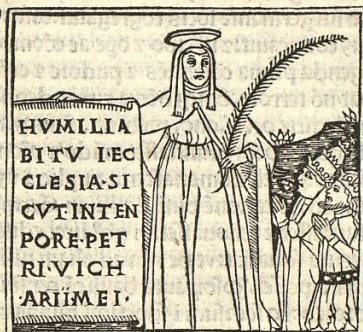
Trib⁹ deide leprosis elemosinaz a brā virgie expostulatibus. illa mor vas quoddā argenteū pdonauit. Qd ne illis diuidētib⁹ cā discordie ⁊ ptiōis effici ceret cuidā ex suis comisit vt illud equis portioibus diuidēt. Illeg⁹ cū se excu saret. dicēs. nescire oīno quo illud mō eq̄liter diuidē posset. ipsa apprehēso eo mor lapidi illidēs adeo eq̄libus portioibus p̄fregit vt nulla pars maior mior ve vno obolo videret. Scdm Job sc̄ssimi patriarche exēplū ⁊ documētū br̄is sūma ac p̄ientissima hgo. nūq; hospites ⁊ inopes a se vacuos passa est recedē. Parabat idcirco quotidie domi brē virgis. mēsa abundās. ⁊ q̄ vlt multos ho mines affatim pascere posset. Eoq; p̄tribules sui nō solus licebat accedere. s; ⁊ q̄cunq; vellēt libere puenientes refectionē sibi vendicabāt. Comittabant p̄terea Brigidā sc̄tā viraginēq; isignē familiares qdā matrone virgies. ei⁹ p̄uete. His honesta ⁊ religiosa veste amictis iperatu erat. vt si qua paupcula ⁊ inops eidez obuiā facta fuisset vestem si opus esset statim pmutarent. Usū fuit hec pietatis inaudite genus plurimū diuinitatis inse habere. Idēz ⁊ quādoq; nu mos secum deferrent vt si quos in vijs aut in tēplis miseris ⁊ egentis cōspi ceret quāproxiime accedentes pecuniam sibi clam in manibus deponerēt. In super ⁊ intra priuatos lares perinde ac ipublicum quoddāz vrbis diuerforiū seu renodotum peregrinos pauperes excipiens. frugib⁹ etiā agroꝝ suoz ⁊ p̄imis ⁊ eximijs quibusq; pulchritudine. vel peregrinis quoq; publicis ⁊ lar gitionibus penit⁹ abstinentem: sc̄ssime p̄ientissimēq; ac integre in xp̄ianā reli gionem obijisse. Incedebat eteniz brā hgo Brigida iugiter fusca ⁊ hūili tunica pullata nec oculos quozūcūq; parētū erubescibat. vt oeridētes se ipsaz deride ret. sciens eē p̄fusione q̄ duceret ad vitā ⁊ q̄ ad mortē. Itēq; n. ad imitationē pauli volebat hoibus sed christo sup oia placere. Itouerat eteniz oīm hoc do cumentū suis p̄phetis dedisse: quū diceret posui faciē vram q̄ si vrbē eneaz: la pidemq; adamantinum ac ferream columnam. ne videlicet iniurias populi ti meretis. sed impudentiam sublanātium frontis vestre rigore contereretis. In genia quippe liberaliter educata (vt etiam diuus tradit Hieronymus) verecun dia facilius quam metus superat. ⁊ quos tormenta non vincūt interdum vin ceret pudor. Suā enim substantiaz non superbis nō locupletibus sed egenis iugiter erogare volebat. Itēq; sibi sufficē existimabat opes erogare aut cōtēne renisi vt xp̄m pro sua virili per oia sequeretur. peccata videlicet dimittendo ⁊ virtutibus inherēdo. Mundana itaq; omnia contemnendo dicebat. pars mea dñs est. Aliut. n. eam tātē fuisse perfectionis ⁊ sanctitatis vt euz Jacob sancto patriarcha comuerit videre sebalam de terra vsq; ad celū ⁊ per eā ascēdētes angelos ⁊ descēdētes: ⁊ desup imitentē dñs: vt lassus manuz porrigeret. vt ipa ascēdēs ab labore suo puocaret aspectu. Ad materie igif dignitatem: ⁊ ad meritum tante viraginis brigide parum est omne qd a nobis dictum est. Abi autē aut quo anno vel quo genere mortis. hec sc̄tā virago sue pegrinatōis vire cursum p̄sumauerit. incognitū mihi est. Neq; ⁊ post eius dormitionē diuina vir-

tus nō defuit: qñ eius sc̄tatis meritū etiā ex quo p̄secuta fuerat eterne glorie p̄miū oib⁹ aperte declarauerit. In scotia ei⁹ eidē pluriē dom⁹ dignissime a si delib⁹ populis edificatē: i ipsi⁹ ēēt locis ⁊ tēplis bñficia sc̄tē hginis oionib⁹ ex uberant. Anniuersaria ei⁹ ei⁹ solēnitaz dies primo chalēdis februarij a cūc celebrat.

De sancta brigida Suetia matrona optia. cap. cccxix.

Brigida seu brigida. ei⁹ no minis secūda natiōe Ger mana. matrōa equidē op tima sc̄ssimaq; Suetie p uintie dudū p̄iceps. ⁊ dñā religiosissi ma ac vates optia: ⁊ ipa āno. a Itali xp̄iano secūdo ⁊ septuagesimo / supra millesimū ⁊ trecēsimū post longas diuturnasq; pegrinatōes: ⁊ innumera bilia sc̄tatis facinora. Rome decimo chalēdas Augustas. (Ecclesiasticis d uotissime susceptis sacramētis) i mani bus seruoꝝ dñi suū optimū deo reddi dit ipm. Hec quippe iter egregias clarasq; feminas i Germania Italiāq; ac sy ria notissima fuit: cū ex vetustissimis regib⁹ xp̄ianissimiq; parentib⁹ in Suetia prouintia nata fuisset. Ipsa eim suetie puitia Bauarie. prima ē: q̄ gdes plusq; cētūz pagos hēre dicif. Eui⁹ gēs oīus germāoꝝ bellicosissima ē. atq; plurimū valida: queq; ⁊ p mariaz sibi laudez sibi ascribit: si suis finib⁹ latissime agros vacare: ⁊ finitimis vastitates iserre pōt. Ea i prouintia pluria isignia loca ⁊ Ei nitates p̄sistere noscitur: vt pote Bauaria: vet⁹ dñs ⁊ alia p̄multa. Matres igif hui⁹ sc̄tē viraginis Brigide (aiunt) duz eā in vtero haberet naufragiū passaz s; ob eandē prole saluatā fuisse. Itata hō trib⁹ ānis elēguis ⁊ p̄orsus muta re māsit diuino deide miraculo p̄fectissime semp loquuta fuit. Post mortē aut genitricis enutriēda isomādaq; matertere tradita fuit. Apud quā i oī virtutū genē v; hūilitate: deuotiōe: eximia eruditōe morū quoq; pene oīus p̄positione mirifice excreuit ac i paruo qdē corpusculo ingēre animū iā demonstrare cepit. Pater aut suus quū viro maturā p̄sperisset: cuidā eā generoso isigniq; ac pre potētī Comiti florido iuueni nupsit: apud quē qd vixit: i oī honestate ⁊ incre dibili abstinentia atq; humilitate māsuetudie ⁊ labore semper subiecta permā sit. Sciens eim p̄ceptūz apostoli esse: vt vnusquisq; in qua vocatione vocatus est: permanere debere i domino. Et qui sub iugo est: ita debere curere: ne in lu to comitē perelinquat: totū reddere studebat i sobole: sc̄is vxorē nō habē po testatez corporis sui eidem marito nō ad voluptates: sed ad proles p̄creādā iseruiebat. Suūz at corpusculū quūz mltiplicatis icūijs sepissie veraret: hoc i ore suo volebat. Subito corp⁹ meū ⁊ iseruitutē redigo: ne alijs p̄dicās: ipa reproba iueniar. Mirabāt ex tūc ei⁹ sc̄tmoniā sacerdotes: hginēq; ac sc̄tmo niales desyderabāt ei⁹ p̄sortiū. Mortuo deide viro rebusq; domesticis p̄posi mor substantiā suaz amplissimā oēs iter filios ⁊ pauperes xp̄i distribuit: ⁊ ero gant: nihil sibi referuās i terra vt hereditatem icelo lueniret. Familiāq; om-

nez pene manumissas plurimos vtriusq; sexus: v3 de seruis z ancillis suis i fratres z sorores pmutauit. Nec diu potuit excelsi generis sui visitationes z mltorū frequentia sustinere: s3 z habitū simul z vitā pmutauit: z se villisimis i dūmētis atq; aspimis i dūmēt plurias virgines simul z matrōas ad se z hbo z exēplo a gregauit: qb? vnus oīz voluit esse habit? z lētiamie nō nisi ad vellādū caput: z ad tergēdas solūz manus vti nō licebat: eo enīz modo plures virgines ex diuersis germanie locis cōgregauit: easq; oēs i monasterio ase edificato vna se- cūz collocauit: z in cibo z ope ac oīonib? se cōiunxit: inter quas ad quecunq; agenda prima cōueniēs z pudore z exēplo ad oīonem z labores eas prouoca- bat: nō terrore. Easq; oēs a viris adeo: separauit: vt a serpētib? ne vllaz lingue maledicte occasiones preberet. Eūq; abiectis calcatisq; seculi delitijs Brigi- da hec toto se renuntiaffet mūdo: z oīonē ieiunij/lectiōiq; vna cū ceteris quot tidie vacaret. Et monasteria duplicia v3 viroz ac seminarūz diuino afflata spi- ritu ad imitationē diui Basilij in Germania nōnulla edificasset: ymo potius in- staurasset z renouasset: in qb? licet edificia coneta esse voluerit: tamē habitatio- nes ita se iunxit: vt de vna ad aliam nisi maria vrgente necessitate transire qf quam posset. Ipsoz autā basilicā censuit esse eōem: ita vt viri i inferiori parte sorores hō seorsum i superiori diuina exoluerent. Quoz monasterioz curam principalem abbatisse esse cēnit. Fratribus aut diuina ministeria tantūmodo assignauit. Quoz vnus qui pīoz aut cōfessor appellaret, alijs preeffe decreuit. Que quidē monasteria prouentus ad sustētationē eoz habere voluit. Quozūz oīum victus z vestit? ad Abbatissam mōasterij spectare censuit. S3 neq; hui? modi fies aut sorores mōasterij egredi presumerēt: nisi maria z euidentē ne- cessitate ac de ipsius abbatisse licētia. Eiusmodi etiā fies z sorores censuit p- Epōs esse cōsecrandos. Hī quoq; religiosi griseis vestimētis cōiter vti iubent- ter: cum lamidē nihilomin? eiusdēz coloris/ cruceq; rubra desuper induti. Eā- nibusq; p ipā vtuntur. Regulam aut diui Aurelij augustini additis quibus- dam Brigide scē cōstitutioib? pofitentur oēs. Ipīs vero frībus z sororibus scēā Brigida assignauit numerum. Que quidē oīa ipa scīssima brigida sibi a deo reuelata fuisse dictataq; cōtestata est. Quā quidē regulam vrbānus pōti- fer ei? noīs quintus: plurimiq; alij Romāi pōtīfices (ad quos ipsa accesserat) auctoritate apostolica specialib? pīuilegijs approbatā cōfirmatāq; esse volue- re. Huius igitur tāta deuotiōis z oratiōis, atq; ingenij meritū in cōspectu dei oīpotentis fuit: vt vigili studio nō absq; magno dei munere meruerit tanq; sā- ctus daniel si verū est: ab ea dictūz qd legitur: futura tāta (de quibusdā regnis consumādīs) tanta claritate describere: vt factūz potius q3 vaticiniū videatur. Hec autē ex pcepto diuino cū Romāz quum religiosissimo comitatu deuotiōis ea venisset. Urban? pōtīfex eidē ipimis regulā cepit pfirmari. Deinde ipē pōtīfice pūctātū an auuionē accedē obēit: oīno dīsuasit atq; eidē si accedēt suos labores suāq; futurā d- pīo mortē tā plucide pōtīfex: vt nil post factū q3 ante nosceret clar? Successorūz Gregorio vnde cō scripta dīxit: vt romā oīno curiā reducēt: licet si auuerit. Quib? certe mētīs z dilectissimā dō fuisse cēfendū ē: z p ceteris sui cui mīlīrib? venerādaz: atq; oī scītatīs pēcō ex tollēdā nō eīz i cōtagioso pectorē tantā futuroz lucē effulisse potuiss. Et? at pphetie scripta apd plerosq; n- puo habēt i pretio. Jnd xpi amōe succēsa scēas

hyerusalē scēasq; loca alia cū mltō cōitat u iuiscere voluit: parcere noluit: aut la- borib? aut etatis iā prouecte z teneritudini: quomin? ipretis pelagi periculis: neglecta nauigatiōis veratōe scēm peteret oīi sepulchroz: credo etiāz tum ita deo optimo sic deliberāte vt etiāz atq; etiāz christi Jesu disciplinam/ z spm ab ipso fonte loca illa petendo vīscēdo/ relegēdo suscepit. Itaq; maiores imodū in ea creuit incredibilis amor atq; zelus xpiane fidei. Atq; ita coaluit: vt nihil d- inceps nisi de ipsius icremēto ac amplificatiōe cogitare potuerit. Eo itaq; dum puenisset scēā virago Brigida plurimū vtriusq; sexus religiosi gestiētes occu- rere morq; eam pmo i spelunchā oīi perdurare. Jnde adorato cū ingēti fletu Saluatore i sepulchro dñi itantes/ cūz matre ei? atq; sorore flevit amarissime deinde i mōtem oliueti cā ascēdente dñō voto z aio z ipsa cōscendit. Eūq; in spiritu lazará salsis colligatus de monumēto exeuntes resuscitatu: atq; post reliqua etiā xpi villulaz Marieq; diuersorūz denuo i vīscere sepi? voluit dicē. Ecce carissimi mei i hoc paruo foramine terre: cōdītoz mundi nasci voluit: hic pānis inuolui: hic a pastorib? videri: hic a stella demōstrari: z a Magis adora- ri: hic locus est scīssimus oīq; veneratiōe dignus: z iccirco ibidez sancta pere- grina Brigida cū suis crebrius orauit z flevit dicēs: Jnueni/ quē quesuit ani- ma mea. Jdeo quidē locis scīs oblectabat Brigida vt diuersorio Marie care- re oīno noller. Tādē cūz suis Romā regressa tam grat? atq; honorificus apd romanos fuit elus reditus ac si maximus quidā pōtīfex eo peruenisset: tāq; letis cūctoꝝ cōcurribus excepta ē vt e celo aliquis fact? ad eos demissus vide- ref. Hā pieriq; quasi sui obliti ipsaz sanctā seminā igēti quodā ardore adibāt ipaz venerabiliter ituebant i ipsamq; proide ac i amenissimo diuersorio cōge- scere videbant: Stratulabant eidē quā plurimū oēs/ quoz ipi? comitatez eiūsq; humilitatē ac mox scīmonia: ide z ingenij accumē/ deniq; diuinā prope sapiē- tiaz aiaduēteret viderētq;. Unde nō modo viuēss3 z vita fūcta posteros quū plurimos i sui deuotionē/ obseruatiā atq; charitatez pduxerit maximā. Jbidē aut multo interiecto tpe/ ptracta ifirmitate per ānuū integrūz grauissimis lan- gorib? lecto decubuit. Jenuz ouz appropinquasset dormitiō z iam venerarū fontes hauriret calor/ lassitq; anhelitu tristes cōsolaret comites/ leta erat vul- tur z vniuersis circa eam plorātib? sola ipsa ridere videbatur: ac quasi i occur- sum veniētibus angelis/ se vt poterat salutare veniētes erigebat. Ac sic depōsi- ta tandem sarcina/ Brigida sanctissima/ lenior effecta/ volauit ad Celum. Tota hanc Roma ciuitas totaq; plārit sueta. Corp? sanctuz terra suscepit/ anima ve- ro christo reddita est. Juiunt eim nec dum scēā mulier debita z christo reddide- rat animā. Et tam fama volēs tanti pueniunt luctus. Toti? vrbis populūz ad erequias cōgregauit. Eius autē felix transitus/ gloriofissimis miraculis z i di- tijs euidentissimis ostensus est. Anno deinde subsequeute cum sui religiosi ma- gna se ignominia affici existimaret/ si alibi q3 in patria eius venerabilis scēeq; mulieris corpus hūatuz remaneret/ a summo pontifice ipetrarunt: vt sibi id p- mittere in suetiam deferri: quo delato/ conueniētia eius vite monumenta con- struxerunt. Jtq; inde a bonifatio pontifice ei? nominis nono vigesimo post sui obitū āno/ ob frequentā miraculoz i scēaz cathalogo flata ē. Sēmā itaq; oēl apud quos per mltā z āplissima hui? sancte Mlieris habentur mōasteria so- lennitates/ z ritus/ z honores atq; sacrificia permaxima ei tribuunt vnde cimo

Theodolinda illustris et magna longobardorum Regina femina sane christianissima primus Artharisi flauii regis deinde Agilulphi regis eius successoris vixit circa annos domini noningentos septuaginta quingentesimo Gregorio magno pontifice et petri cathedra presidebat. Maurilio vero Augusto romani imperante et genere consanguinitate ac primaria religionem necnon et alijs infinitis prope modum egregijs facinoribus emicuit atque inclitaz perpetue claritatis nomen ex longobardorum omnium conversione sibi veditauit. Fuit quippe hec illustris regina primis Sarimbaldi optimi christianissimi quoque Bauarorum regis filia. Bauaria autem que et Moricuz ipsius regis tunc regnum est Germanie insignis et nobilis prouincia: que pro limite ab occasu suuol seu Ennii fluminis habet. Ab australi plaga Boemia et Danubius: qui Danubius fluminis media pene perlabit. Ab orientu Eeciuus motus qui panonia ab ipsa Bauaria determinat. A meridie vero Curuaca motus seu Italie Alpes. Inter Austriam autem et bauariam Ysara pro termino posita est. In ea vrbes insignes plurime nunc adsunt. Quarum Metropolis et prima ria Salceburga habet. Erat igitur Theodolinda hec ex ipsa prouincia oriunda: que sua et adolescentiam exquisiti decoris ut incredibile omnibus videretur et ingenij prope diuini versatilibus super et conus ac per humanissima omnibus gratissima quaz patet floridam etate Artharisi flauio longobardorum Regi conubio iuxit. Eo quoque anno Chilpericus francorum rex quum Artharisi regis inimicissimus foret indignatus Sarimbaldum quoque filiam eidez matrimonio copulasset: Bauariam cum exercitu multo veniens ipsam ex Bauaria expulit et regno paterno priuauit: qui fugiens ad Theodolindam filiam cum suis venit. Quez artharisi leto animo suscepit: et itantuz illam qui loco retributiois vxoris honoribus pretulit: ut nil fere ipse Artharisi gener in Italia nisi eo disponente perageret. Per annos autem tantuz Artharisi rex postquam vxores duxit superuixit. Ipsa itaque Theodolinda regina eo tempore apud maritum et eius pereres militesque omnes non minore gloria aut laude quam apud preces consuecra est. Illa et omnes eque se comes facile et per humanam prestitit: quippe quod et in pauperes ipsius atque oppressos et viribus destitutos et vbi ope per benigne omnes confortabat: his erat patrocinio hos tuebat. Neque quicquam a se vnquam mestum dimittebat: donec ipsorum auxilium necessitati prosperisset. Neque vnquam tam gubuluis voluptatibus potuit deliniri: ut suorum obliuisceretur subditorum. Mortuo autem eius post annum marito predicto quum Longobardi proceres de futuri Regis electione diu discordes essent. Tandem ita conuenerunt: ut quem ex Longobardis principibus Theodolinda hec eorum gratissima regina et virum diligenter per regem haberet. Quibus post gratias exhibitis: ut cum bono consilio videret. Agilulphus Thaurinensis dux et vir bellicosissimus prudencia et

Bauarie
descriptio.

forma prestantem maritus sibi delegit: ac regem declarauit. Agilulphus igitur mortis et electioe huius viraginis Rex constituitur et salutatus cognita vxoris sapientia et magnanimitate mor eide omnem pene regni curam comendauit: quez ut plurimum quo aduxit maximo cum consilio magna quoque prudentia administravit in summa quiete paceque ac ciuium et pene omnium amore. Et quadiu puit multa edidit iustitie exempla aduersus nocentes. Et quicquid longobardi omnes gentilitatis ritus obseruarent: ipsa in tantis nihilominus occupationibus et paganorum ritibus obuersaret: nunquam res diuinas intermittere voluit: nec ieiunia intermisit et alia huiusce modi: que ad placandam diuinam iram et ad promerendam ipsius misericordiam super conuersioe populi sui pertinerent. Ettebatur magna liberalitate et frequenter in omnes marieque in pauperes: Ipse autem Agilulphus rex maritus suus mor regno suscepto pacem populi stulatam cachano Hunorum regi concessit. Sequenti deinde anno similiter cum hilperico franchorum rege composuit et eius socero Sarimbaldum Bauarorum regi pulso regnum restituit. Regno quoque pacato contra Romanos bellus suscepit: et romanam urbem per annos acriter obsedit: atque illi clades nonnullas intulit. Inde in paratulum urbem (lignis tantum modo compactaz) mouens cum diu illam obsedisset tandem igne immisso illam exustam desolatam pene dimisit. Idem et in Cremona et Mantua urbibus effecit. Tanta igitur erat huius regine comitas atque ut ita loquar ad omnia naturalis ingenij dexteritas ut facile diuersis contrarijs etiam hominum moribus suis viuendi accomodasse videret modum. Quam obrem quum apud longobardos suos bene promeritam se cognouisset ipsos pene omnes suis elegantissimis efficacissimisque adhortationibus quasi compulsi antiquos maiorum suorum gentilitatis ritus relinquere: et veram christi domini nostri fidei sectari. Illa etiam largitioes et frequenter elemosine ac ingens erga suos milites magnificencia qua omnium Reginarum preteritaz superabat eloquentia super et optima christiane religionis disciplina affabilitasque et forma: ac alia per multa quibus Theodolinda deus omnipotens atque natura mirifice instruxerat. eam sibi gratam apud Regem et vniuersum populum veditabat: ut pene omnes ad eius promerendam gratiam grato animo antiquum viuendi modum aspernari viderent. At denique Agilulphus rex ipsius humanissimus huius optime vxoris regine desiderio pinotus quum et ipse legisset libros dialogorum diuini gregoz eide regine ab ipso pontifice missos statuit omnino peruersissimam illius voluntatem que tanquam preclara arbor amplissimos fructus paritura videbatur quantum in se erat non solum adiuuare sed et ad debitas fines traducere. Itaque perficiendi que diuina regina suadebat et predicabat studio pellect. Rex ex tempore cunctis erroribus idoloz omnino repulsis ad christianam religionem et disciplinam animus vertens sacrum baptismum suscepit: atque omnibus post habitis nugis ardentissimo amore in rebus christianitatis illius familiaritates inuinit doctrinisque interesse neque ab illius lateribus quasi a sapientissimo condonatore vnquam discedere posse videbat. Letabatur et ipsa non mediocriter in hoc quo cernebat ipsius regem vix suum dilectissimum non gratias cuiuscumque mortalis hominis ut alij fortassis plurimi confectari sed religiones et sanctimoniam tantum modo querere atque precipue in eo laborare: ut illi qui instrui aut vellent aut possent: omni corruptella insolentia ac ipocrisi repulsa optimis moribus imbuerent. Dimissa igitur ab Agilulpho rege ceterisque suis gentilitate pacem omnimodam cum diuo Gregorio pontifice romano sua ablata restituta composuit. Hortabatur autem hec diuina regina: virum suum omnesque suos iugiter dicere. Erigite dilectissimi mei animos

Theodolinda
di omni christi fidei
dem recipit
unt.

vestros ad cōsuscātes luminis sempiterni grām vobis misericorditer collatas. Abstinetē vos obsecro a carnalib⁹ desiderijs q̄ militāt aduersus aīas: quēadmodū diuus xpi apostol⁹ suis: vt legī verbis hortat. Malitia paruuli estote: q̄ dñs glorie se hoīus cōformauit infātie. Induite vos arma iustitie: et virtute pacietie: i quib⁹ aīas vras acquirere: qm̄ qui cūctor est redēptor et redēptio ipse etiam erit oīus fortitudo: per viā veritatis: et pacis icēdite cōstāter: nec vos īpediant terrena oblectamēta: pro quib⁹ oībus parata sunt celestia. Hec et similia documēta Theodolinda Regina suis oībus et verbo et exēplo docebat. Sicq; hec virago christianiissima et religiosissima domina plurimozū bonozū oībus lōgobardis extitit causa. Hec preterea iter cetera sue pietatis opera monasterium nobilissimū et honorem sancti Columbani abbatis apud Bobiū lūbardie vetustam urbem superbissimis edifijs sua impensa edificauit: et complurimos fundos ad monachozū sustētationē cōtulit: et assignauit. Alia quoq; nōnulla monasteria et templa marimeq; apud modocias agri mediolanensis: celebre et frequentatissimū oppidum: i honore sancti Joānis baptiste a fundamentis insignissimū extruxit: quod quidem et predijs alijsq; diuitijs: cum argenteis: tum aureis plurimis vasīs: adhuc extantib⁹: exornare curauit. An de ex illo et deinceps propter mulieris exemplū lōgobardi nostri oēs sanctissimū Joānem baptistam domini nrī precursozem in aduocatum et protectorem sumptere precipiunt. Anum autem tātum modo eam edidisse filius nomine Adoaldus regni successorem: et Agilulpho rege marito suo cōstat: euz quo paruulo adhuc post viri mortē regnauit ānis decēs. Eui et ad acquirēdūz pre sidium: vix dum quadriēno Theodoberti francozum regis filiam desponsauit vxorem. Que quidez prudētissima mulier cum oībus nedum longobardis suis: sed et vniuersis Italicis alijsq; nationibus pacem facere curauit. Erat nūbi lominus ipa Theodolinda regina: et ob virtutem et rerum gestarūz glīam: ad preclara oīa obeunda animo semper parata: vndiq; tamen quoaduicit vsq; a deo bellicas res prorsus abstulit: amouit: et perdidit. Non enī sui modo longo bardis: sancte huius virginis iustitia et modestia: ad religiōem ac pacis amorem traducti sunt: verum etiam pontificis Romāi vrbes: aliasq; nationes vicinas: quasi aliqua ide se Aurea salubriq; spiritu ferēte: mutationis et imitatiois principium suscepit: et omnes desiderijs inflexit: sancte/modeste/tranquille/pacateq; viuendi et collende religionis christiane nutriendozq; in quiete filiorūz et populoz. Neq; enim bellum: neq; seditio: neq; tumultus: Regina theodolinda regnāte in toto lōgobardoz regno fuisse inuenitur. At neq; aduersus eā vllē ul inimicitie: vel iuidia: seu ob regnādi cupiditatē viroz cūspiratio. Quo autēz genere mortis hec diua nra Regina diem obierit: nūbi me legisse meminī. Constat autē omnes socios et aīcos: populosq; multos: publicis simul cōcurrib⁹: et (vt ita dixeris) coronis ad īferias cōuenisse: et nō vt Regine solum ereq; afflētēs: s; veluti ex carissimis aliquē singuli sepellissent: eā epularib⁹ et fletibus sunt secuti. Sepulchrū autē eius modocię i templo diui precosozis ase edificato celebre adhuc extare dicūt et quo (vt aiunt) diu ipsius diue Theodolinde signum fuit: id quoq; ad maiorūz nrōz etatez vsq; etiā pmanisse fertur: que visū bat nō aio tantūz verum etiā ore ipso ac vultu Theozcam extitisse.

De sancta Aurea parisiensis abbatissa. cap. cxli.

Aurea abbatissa virgo sanctissima. Pui Eligij parisiensis seu nouionensis optimi pontificis discipula: i rpoq; filia dilectissima: tēporib⁹ Heraclidīs Augusti Joāneq; pōtifice ei⁹ nō mis q̄ro i chabedra petri Rōe p̄sidēte: circa ānos saluī nre ser et triginta: supra secessit: iūm p̄sū et eximia disciplinā: i credibiliq; scitrate plurimū insignis clarq; emicuit. Eui scitrate p̄mot⁹ idē sanct⁹ pōtifer Eligij ipsaz ea i vrbe tre cētis mīalib⁹ matrē p̄fecit. Earūq; monasteriūz quoaduicit: mirifice sanctissime vemon solūz rexit verum et innu merabilibus signis ac pene incredibilibus miraculis: iuita pariter et post mortem: celeberrimū reddidit. Nam tanta eius erat sanctitas et sapientia: vt oēs facile in stuporem verteret: putantes non operam: non verbum: non quicquam aliud esse magnū: aut parū: nisi q; Auree sancte virgini videretur. Eius enim vita omnis eloquiaq; oīa diuina prope pura quoq; erant: longe ab omni mendatio remota: Aurum purgatum et probatum terre. Huic autem virgini sanctissime ip̄mis et natura duce atq; dei iudicio Auree nomen ip̄positum conuenientissime fuisse existimo: ac ex aureo genere propagatam profecto dicē possumus: quūz ipsius aliter genus ignoretur. Et q̄q; ex quibus parentibus ortūz habuerit: nō satis cōstet initia tñ generis gloriosa fuisse. Quippe quū a puero foret natura prudēs et aio elato atq; diuino: magna semper ab exordio cogitare et dicere voluit. Nam cum eia mulieribus negotijs alijsq; disciplinis p discēdis quiescere: ac animū cū alijs puellulis relaxare licebat: nō vt relique solent ludis: iēptijs se se dedebat: s; oīonib⁹ aut i tēplo: aut i angulis dom⁹ sue assidue versabat. Unde et reliquas matrōas vicinas dicere solitas quādoq; ferūt. Nihil eqdē i hac puella parū aut puerile: s; certe magnū aliquod bonū auguramur. Nam ad ingenuas illas disciplinas q̄ ad grāz et liberalē educationē q̄ri plerūq; solēt: p̄discēdas: ac i aio celebriq; igenio erat. Quib⁹ at ad astutias et mūdi sapiētā: et ad vanitates: pōpāq; ac luxū i formāz puellaz mētē: eas oīno p̄tēpisse ac desperisse: videre visū ē: vt q̄ supra etate nature bōitate p̄fideret. Ex quo effectū ē: vt i ipa pene pueritia: d̄specto mūdo et pōpō ei⁹ ad crucē xpi dīo afflata spū diuinoq; eligij eruditissimū ip̄mis viri et nature mūere adiuta: ardētissio aio euolauit: vti i ipis iuētūz p̄mōdijs celerit et ādact⁹ visa fuit: sacz religionis habitum: incensa patrie celestis desyderio suscepisse. Ubi statim omnem viuendi modum sagaci mente perlustrans: baud multo post: oēs coe uas virgīes scitōiales: i oī virtutūz genere: nō modo equit: s; mirabili supra uir: sēp seipaz ac frēa q̄q; cōtemnēs: solūz celestia desiderare visū ē. Ubi at reli gionē i gressa: aiaduertēs oīo nō posse queq; vitā i gredi sine charitatē admiculo ip̄mis ex dñi p̄cepto dū ex toto corde et ex tota aīa sua: totisq; virib⁹ suis diligē voluit. In scīs se d̄ seculo p corp⁹ cū alijs i apostolica vita adnatā fore iuxta apostolo: uz ritum: euz ceteris sorozib⁹ omnib⁹ vnūz cor: vnāq; aīaz i dño b̄fē

curauit. velut de ipsis apostolicis viris eorum in actibus legitur. Multitudinis autem credentium erat cor unum, et anima una in domino. Eisdem itaque Auree virgini cum reliquis sororibus a principio usque in diem defunctionis sue unus semper extitit affectus: una voluntas, una fraternitas, una morum proportio, una iucunditas, una tristitia: ne videlicet alteri quod placeret displiceret alteri: atque sic unanimis in domo dei habitans, cunctis se religionis propositum professam, contestata est. Eunq; etiam ex euangelio sciret vestimenta duplicia fuisse apostolis prohibita, solum modo ea que nature subueniebant, parce semper habere volebat. A diuo Eligio episcopo deinde monasterio prefecta, nullam vnq; aut in potu vel in cibo, aut in vestimentis preciositatem pretere tulit: ymo quanto in loco superiore se maiorem animaduertere tanto se in omnibus deiectionem ostentabat. Sed equidem semper et viliissimum terre sterqus ac vapor admodum parens se se existimabat. Picebatq; christum sponsum suum, cuius generationem nemo enarrare potest, non ministrari, sed ministrare venisse. Unde et in vltima cena discipulorum suorum pedes ablans, cunctis christicolis hoc precipuum humilitatis exemplum reliquit. Sic nempe christi charitas, ita eius cor in creaturas deificas transformasse videre visa est: ut pene eius caro nescia esset carnis. Suo autem in regimine nihil omnino velle sciebat, nisi quod subdire. Sic ordinata erat, sic rationi conformis, sororibus mandata proferebat, ut etiam deprauate superbeq; mentes auerterentur ad eius obedientie semitas. Ideo otium non torpor, non ignavia illam vnq; ad dei seruitia tepidam, aut frigidam reddere potuit. Quin ymo semper aut diuinis officiis, aut priuatis orationibus, et celestibus contemplationibus, aut sanctis manuum operibus, ceterisque religionis laboribus fatigatum corpusculum, potius refocilationem quam voluptatem requirere volebat. Suam deniq; inter gentes conuersionem omnem, non modo bonam, verum optimam quidem semper habebat, adeo, ut ex odore sue sanctitatis, etiam malorum corda non nunq; ad sancta desideria lacessiti mouerentur: his ob res Aurea virgo Abbatisa summam gratiam, est ab vniuerso parisiensi populo consecuta, asserentibus cunctis, vix tandem post annos multos, hanc solam que merito sanctorum parisiensi mater dici posset, inuentam esse. Quid dicam de istius sanctissime matrone gloriis, virtutibus in numeris, triumphis contra insidias inimicorum, teterumorum, reuelationibus miraculis in vita, pariter, et in morte, ac post mortem. Quid monasterii illius amplitudinem, et operum magnificentiam, et templi ingentis mole? Utrum hec tantum, alias inter caput extulit almas. Quantum lenta solent inter viburna cupressi. Eius igitur vita non dedecus, sed summam potius ymo consumatissimam vrbis stirpi, ac religioni sue gloriam adiecit, dicendum est. His autem artibus Aurea virgo matrona sanctissima bene de deo, de patria sua, de religione sua, de ciuibus suis, deq; omni christiana religione merita: cum octauum, et sexagesimum etatis sue absoluisset annum, mortem optijt: eiusq; etatis cum plurimum in administranda religione, et regularibus obseruantis triuisset. Eius sanctum corpus apud parientes maxima in veneratione ob frequentiam miraculorum habetur. Eius autem anniuersaria festiuitas celebratur. duodecimo challendas nouembriis.

De cesarea perfarum Regina. capitulum. cclv.

Uersus.

Cesarea illustrissima Persarum regina: Mulier sane inclita ac plurimum sapientissima: anno salutis nostre quod

dragesimo supra sexcesimum, Constantino Augusto eius nois tertio, Constantinopoli ipante, Theodoroq; pontifice romae in cathedra petri presidere, maximus fidei documentum oibus prestitit imitanduz. Cuius etsi origis nullas stare memoriam coperim, gratissimam tamen plures marito suo regi fuisse coperio, quam vnicuique illud imprimis optimo ope valuisse dinoscitur: ex quo tanto digniori et egregiori laude extollenda, puto, quanto illud sue ipse singularem diuine misericordie dono non alicui, periculatoris aut doctoris impulsu ardentius exsoluerit. Hanc zelo fidei christiane impulsu, viro scio de Perside cum paucis exiens, humiliter habitu Constantinopolim multo cum labore et piculo tandem peruenit. Abi et ab ipatore Constantino magno apparatu honorificissime excepta est. Ibidemque aliquandiu subsistens, accuratissime de documentis christiane religionis, ab eruditissimis et sanctissimis viris informata, et cathecumina tandem ac christianissima cum oibus suis euasit feminam. Quam Augusta ipatoris vxor, cum maria letitia de sacro fonte suscepit. Quod ubi ei vir plerumque rex intellexit, non mediocriter indoluit. Misisset ex templo Constantinopolis legatos, humiliter ab ipatore exposulauit: sibi suam vxorem reddi. Quibus Augustus respondens ait, i arbitrio regie fore stadi, et discedere. Idcirco ipsi met seiscitarunt ab ea. Quibus illa affirmavit, se nunquam reuersuram, nisi si ipse rex christianus efficeret. At rex re cognita, statim cum honorificissima suorum persarum societate, et quadraginta milium viro, Constantinopolim multo apparatu, pacatoq; agmine, veniens ab Augusto ipso benignissime suscepta, non multo post, una cum suis oibus baptizata est. Quam Augustus ex sacro fonte suscipiens, illum tamquam filium carissimum sibi delegit. Quibus ex finia gestis, multis et mueribus donata, atque bonoribus et priuilegiis honestata, vale faciens Augusto et Auguste, letit gaudensq; cum dilectissima ac christianissima vxore, in patriam, et regnum suum, feliciter redijt.

De Yrene imperatrice. capi. ccluij.

Yrene, constantinopolitana regia Leonis Augusti dilectissima coniunx. anno salutis nostre tertio et septuagesimo, supra septingentesimum, Hadriano pontifice romano eius nominis primo in cathedra petri presidente, et imperio, et pulchritudine ac rebus plurimis strenue gestis, clarissima emicuit. Hec quippe origie Atheniensis nobilissimis parentibus orta, etiam insigni pulchritudine fuit conspicua: quas

Marchio et grifildis coniugales vivere felicissimi. Uiderunt filios filiorum suorum usque in generationes et generationem. Huius itaque sancte et iclute mulieris historiarum exemplaritarum plenarum: hic etiam ad multarum matronarum solarium et documentum scribere dignus duxi: ut et matrone presentes atque future omnes ad imitandas huius pauperule grifildis patientiam, que certe imitabilis mihi videtur excitarem.

De Matbildi gloriosa comitissa lombardie. capi. cclvi.

Matildam autem gloriosam illustremque ac optimam Mantue et multarum urbium comitissam temporibus Gregorii eius nominis

septimi pontificis Romani. Henrici quoque ipsius nominis tertij: anno regni nostri septimo et millesimo ob clarissima rex multarum facinorosa celebris ingenij fuisse feminam multis et codicibus me lectitasse peritior. Hec quippe Bonifatium nobilissimum ac principis natiom lucifera et ues et beatrix patris Henrici Cesaris filiam habuit pariter. Que cum unica coram esset ples: post ipsos pariter in ipso. Luce Parme Regij Mutine Ferrarie: Mantueque urbium: ac ipsius ethurie prout quia moderni patrimonium appellat successit. Quas obres in tota Italia inclita et celebris habita est. Insuper autem in florida eleganti adolescentia Gottredo prepotenti viro Ricardi et Roberto cognomine matris guiscardum illustrium Apulie et Calabriae atque Campanie ducum germano: pro quo etiam glorie plurimum assecuta est. Imperavit igitur ipsis suis in urbibus una cum ipso suo viro annis multis: ex quo tamen nulla unquam edidit prole: sed infinita propemodum gessit bella: quum esset virago iucundissima atque prudentissima. Ubi et Alexandri secundi ac Gregorii septimi pontificum romanorum decreto: Comitissa appellari meruit. Nam dum ad decem et ad gloriam nata videretur: oia quorum supra humanam extimationem et meditabatur et moliebatur ac faciebat. Impunitis quidem cum audisset Ricardum eius cognatum et eius filium Suielinum bellatores strenuos nonnullas in Apulia de ecclesie ditione terras occupasse: eo ex Lombardia cum exercitu accessere et mox eos compulerunt capta restituere. Quibus strenue gestis Romam cum exercitu reuersi a pontifice romano valde honorati sunt. Gregorius autem eiusdem nominis septimus pontifex: haud multo post celebras concilium maximum in Laterano voluit: pro ipsius maximam sapientiam comitissam hanc Matildam interesset. In quo Robertum guiscardum: et ceteros normanos anathematizavit eo quod noniter etiam occupauerant plurimas ecclesie terras de Anthonitana Marchia. Igitur Matildis comitissam modo predictorum Apulie et Calabriae ducum: sed et Henrici tertij Cesaris potentiam contra pontifices Romanos sepius exercentem magnanimitate repressit et humiliavit: ac que de ecclesia fisco iure occupauerat restituere coegit. Insuper et Gregorium pontificem ab Henrico Cesare infensum prosecutus in canossa suo regens agrorum oppido bonopiscenissime tutandum excepit. Ad quod tandem Henricus Cesar anathemate notatus prope quam omnibus copiis accessit. Qui visa comitisse Matildis

magnanimitate et potentia: atque sagacitate: statim deposito regali ornameto nudis pedibus ut comitissam et pontificem ad misericordiam comoueret exorauit. Et cum eidem venegat esset ingressus: et huiusmodi aspina esset per triduum in suburbio oppidi contumuo substituit: semper veniam deprecans tandem rogatu huius comitisse Matildis potentissimam et Adelai Sabaudensis Comitissam et cluniacensis Abbatis in castrum: ad pedes pontificis introductus: cum errata sua Henrici pontificis predictis corrigere pollicetur fuisset: ab ipso pontifice absolutus: et ecclesie reconciliatus: et pace iureiurando cum pontifice Romano Maria de reuerentia pacem percurauit: atque idem Henricus Cesar integram obedientiam obseruare promisit: et id quod procuratio huius viragis comitisse. Erat autem Matildis hec rex diuinum aperitissima: ac sancte Romane ecclesie defensor ardentissima atque de ipsa bene merita. Et quippe deuotione freta: post ipsum et matrem eius semper virginem quibusque flagitiosis et iniquis aiosissime resistebat: fidelibus autem ac probis hominibus presto adesse volebat: et auxilium ferebat. Edurecerat etiam plurimum principes seculi et alij quamplurimi Ecclesiastici et nonnulli vulgares in pontifices Romanos: atque diaboli membra contra ecclesiam dei et superbe nimium cornua et calcem erigentes: facta coniuratione in ipsis: Matildis ipsa contra omnes ptectionem infra cito aiosupit et interpretum semper obseruauit. Erat nihilominus omnis Matildis grata pro sua pietate et religione atque iustitia. Mortuo itaque Gottredo eius marito paulo post Azone Marchione Estense accepit maritum: poris viri consanguineus: ac tertio gradu affinitatis sibi coniunctus. Atque postea re cognita cum esset optime et timore cōsciente mulier super eo consules pontificem Romanum quod facto opus esset: quo suadente diuortium cum ipso fo marito regis Azone esse fecit: itaque facto deiceps Matildis deo et ecclesie Romane in omnibus aliisque optime bonis castissimam deseruiuit. Erat namque Matildis hec comitissa ingenij et spiritus ingenij femina: didicet eis ubi opus erat mutare exercitia atque sententiam quod prudentium hominum eorumque bonorum proprium est. Imprimis quidem rebus militariibus oino sepositis. Cuius suorum morem negligentiam et ignorantiam preteritorum temporum labefactos et oino corruptos in meliorem formam et ornatum redigere curauit. Indeque cepit contubernio uti viro ruz scitissimorum doctorumque et potentissimum Anselmum lucensis episcopi: viri utique eruditissimi optimique: ac potentum magni cluniacensis Abbatis: et aliorum multorum quorum optimis documentis et consiliis inter cetera innumeras pene extruxit ecclesias: atque apostolicam summam varijs in locis monasteria et ea quod ceterum fuisse tradit. In primis quidem in agro lucensi: Grifidariam monasterium in regensi. Canussiam Abbatiā: Mutinensem: Ronatulam: et Ferrariensem poposaz: Matuano sanctum Benedictum: alijs quoque prope innumeris locis alia atque alia adhuc extantia edificauit Ecobiam: illamque et sanctorum reliquias plurimas vasas ve aureis et argenteis preciosissimis: et vestimentis preter credulitate decorauit atque innumeris predijs et fundis ditauit. Tandem vero admodum senio confecta anno vite sue sexagesimo nono videlicet salutis nostre millesimo et ceteresimo tertio decimo in Bōdeno agri Mantuani oppido plena bonis opibus migravit ad dominum. Serunt quidam: hac cordata illustris femina cum apud eundem oppidum tum celebre natale Romani soleniter celebrare statuisset: ad eandem eius gratia pontius cluniacensis Abbas cum plurimis monachis puenit: a quo reuerentem plurimum excepit. Quorum nocturnum officium in nocte Natalis domini celebrare constitutum illis quibusque in mensu gelu vigeret comitissa ipsa cupidissime ad illud accessit. Quam pro oia exsolueret: in mensu gelu adeo vetusta ipsi membra dirigit: ut domum reuersa febr-

bus pculsa lecto decubere ipam necesse fuerit. Supueniente postmodum ipi? dñi apparitione aliquatulus meliuscula effecta quuz ad missas pedib? accedere oino decreuisset i lagorem recidiuas exposit/nunq? coualuit. Lagore deniq? ingrauescere adeo ut nulla salutis spes aplius supesset. Testametu suu hoc modo xpianissime ac sapietissime cofecit. In primis qdem ocs seruos z Ancillas (multis elemosinis donatos) manumisit. Deinde vasa queq? Aurea z argentea: preciosissima quozq? vestes diuersis Ecclesijs ase constructis codonauit. Monasteria sua maiore i modu fudis z castellis ditauit. Romae isup Ecclesie reliquit: quicqd a pissa omne z sancto Quirico agri senesis vsq? ad cepanu iter apenninu z Mare ptinet addita ferraria: que adhuc Romae ecclesie aliquatisp re ctigalis e. Hisq? optime ex setetia gestis iextremis pstituta oia xpiane religionis sacrameta ab Anselmo epo z pfe suo deuotissime ac reuereter susceptis (post qz de do deq? oib? hoib? bene pmerita fuisset) sciaz suam deo reddidit aiaz. Eiusq? venerabilis corp? nullo honoris genere qd ipendi magno pncipi possit no adhibito/chollachymatib? cuctis: ab vniuersis clericis z monachis ad scitu Benedictu agri Matuati deferri: z mausoleo marmoreo candidissimo/qd etia nuc i sinistro Ecclesie illi? cernit sepeli. Snt q scribat hac muliere glorie mortua fuisse eo icedio: quo z magna pars vrbs illi? cosupra fuit. Eiusq? corpus postea i Etsalpina traslatu: z i eodez sancti Benedicti monasterio man tuano sepultus. Maria eteiz ac pene incredibilia clara facinora de huiusmodi pre clara viragine matildi ab auctoib? z xsu z soluta oione referunt: pro qb? merito iter pclaras feminas cesui esse connumerada. Eodez quozq? loco sepultu fuis se suuz scitissimu ptem spuales/sanctu Anselmu lucesez epm coptu habemus: z id ex iussu suo: ob duotioez tate mulieris: sz postmodu ide ne furto subriperet i matuan cathedrale ecclesia traslatu cu miraculis cotinuis celebris habere. Lucesez aut ia dudn affirmabat corp? Matildis cuius sue apud se fore qd minime crededu erat. Suido deniq? gosaga supiorib? ferme anis scit Beati dicti Abbas: du monasteriu illud semiruptu restituet: inuetuz corp? honestiore loco (vt par erat) collocauit. Ad cui? tumultu Monachi religiosissimi Cenobi um illud ta apluz taq? magnificu icoleres singula ebdomada pcesionaliter accedentes: ei? eregas venerabilis celebrat i memoria ta eximioz ei? beneficior.

¶ De Constantia prius scitimoniali z postmodu Impatrice. cap. cclvii.

Constantia Sulielmi Scitillie regis vnica filia in anno salutis nostre millesimo centesimo tertio z nonagesimo e summo orbis cardine terris romanorum Imperatrix inclita effulsit. Verum quoniam iam multis comune decus admirationem intuentiu minuisse videtur: alia claritatis causa nostro euo apparere volentibus querenda est: que huic mulieri no defuit. Ita si villo alio no detur merito vnico, saltem partu yndiq? conspicua facta

est. fuit igitur vt predictum est hec Constantia Sulielmi optimi quondam si culorum regis filia. Eius in ortu cum adesset (vt aiunt plurimi) Joachim Ealaber Abbas propheticus dotatus spiritu Sulielmo dixit. Huiusmodi regni sui de solationem futuram. Qua prefactione stupefactus Rex atq? perterritus: quum prestuisset vaticinio fidem secum cepit anxia meditatione reuoluere: quo pacto posset istud contingere a femina: nec aliter videns q? a coniuge vel a filio. Regno compatiens suo z xtere istud si posset consilio statuit: eamq? vt conu bi atq? prolis auferretur spes: virgunculam monasticis clausam clausuris: egit vt deo perpetuam virginitem voto promitteret: nec aspernandum si pro fuisset consilium. Sed quid aduersus deum iuste mortalium scelesti facinora erpianem/stolidi imbecilleq? conatus exponimus: minime equidem z vnico frustamur impulsu. Hec autem cum sanctissimo patre fere extinctis/nemine se preter legitime regni herede superstitie iudentutem omnem peregisset: iamq? facta videretur anus: sumpsissetq? post obitu Sulielmi Regni dyadema Ta credus regulus: z post eum Sulielmus eius filius adhuc iuuenculus: eoq? itum est seu crebra seu minus digna regum inuouatione: vt factionibus proce rum yndiq? bellis scaturientibus/ferro igneq? regnum omne: inexterminium trahi videretur. Quam obrem quibusdam compatiens infortunio: menti incidit: qd postmodum subsecutum est. Constantiam silicet alicui insigni pncipi in coniugem dari: vt opere z potetia pestiferi sedarentur tumultus. Hec absq? dolo atq? ingenti labore obreptum est. Summo etenim consentiente potuice: vt in eam constantia deueniret sententia silicet vt nuberet: quum in mobilis staret in professionis proposito: z annosa etiam videretur etas obsistere si cu ea etiaz reuenteres a deo processissent: vt comode nequirent retrahi. Hecrico Romanorum imperatori olim Frederici eius nominis primi filio despo lata est. Et sic rugosa anus sacris omisit claustris/positisq? sanctimonialium victis/cultu ornata regio nuptaq? z imperatrix deuenit inmedium: z que deo virginitem dicauerat perpetuam/thalamum principis intrans nuptialemq? conscendens thorum/eam inuita deposuit. Ex quo factum est: non abq? audietum admiratione vt quinquagesimum z quintum etatis annum agens: annosa conciperet. Et cum tarda penes omnes conceptionis butusmodi fides esset: dolus crederetur a pluribus: ad auferendam suspicionem: prouide actum est: vt propinquante partu tempore edicto Cesaris/matrone regni Sicilie vocaretur omnes: volentes futuro interesse partui. Quibus conuenientibus/etiam ex longinquo positis in pratis extra Ciuitatem Panormij tentorijs: z secundum alios intra vrberem percipientibus cunctis Imperatrix pene decrepita/infantes et enita. Fredericum scilicet secundum qui postea in monstrosum euasit hominem: z Italie totius ne dum regni Sicilie pestes: vt non euacuaret Ealabzi Abbatu vaticinium. Quis ergo non conceptum partumq? Constantie iam vetule arbitraretur monstrosum: cum preter hunc nullus sit nouissimis temporibus auditus: nec etiam ab Enee aduentu ad Italos: vnum preter annose mulieris compertus Helysabeth silicet coniugis Zacharie: ex quo dei singulari opere/Joannes natus est: cui inter natos mulierum secundus non erat in posterum surrecturus?

Annosa mulier concepit et peperit.

Lara virgo sanctissima seraphici francisci i christo filia atq; discipula: temporibus Gregorij pontificis Romani eius nominis nomini: circa annum salutis nostre vigesimus septimum supra millesimum et ducentessimum in vmbria quā maxime Italie prouincia apud Alisium vetustam urbem et moribus et austeritate vite ac mira sanctitate celebris plurimū habita est femina. Hec quippe apud eandē urbem ex honestis parentibus edita a teneris annis singulari pietate pedita fuit: quod cibariis sibi subtractis illa pauperibus piissime erogaret. Grandiuscula et facta audita diui francisci incredibili sanctitatis fama euestigio se ad eum contulit informandam. Hec ita multo post ipsi beati francisci monitis et exemplis permota super sancte conuersationis et religionis habitum apud diui damiani templum pro cuius reparatione vir dei franciscus mandatum acceperat sub continentie perpetueque paupertatis voto vitam acitare cepit: ubi et mor plurime adulescentule ad eius scitatis opinionem permotae seculo abrenuntiātes christo Iesu sese dedicabāt: quantū autem et humilitatis et patientie et contemplationis ceterarūque virtutum floruerit: non facile litteris mandari posset. Nam i primis foris exeuntium sororum et famularum lutosos ipsa pedes impigre abluebat intusque ministrantium laboriosissimis obsequiis: ac si ipsa ancillula foret empticia preceteris promptū omnibus pro viribus exhibebat famulatū. Paternam quippe suam hereditatem que ad eam peruenerat post conuersionem: mor distrabens pauperibus cupidissime erogauit: nil prius de precio sibi seruans. Ita etenim cum paupertate sedus contraxerat: ut nihil omnino preter deum habere velleret: unde et preter quotidianum et necessarium victus sororibus ipso tempore nihil referuari permittebat. Simpliciter tantummodo tunica vilissimamque palio corporeculum suum contegebat: ut fouere videret potiusque enutrire et teneram carnem penitus affligere ieiuniis. Maior autem quadragesimam pane solū et aqua ieiunans solis officii diebus vini modicum degustabat: secunda quarta et sexta feria ab omni prius cibo se abstinens. Duro preterea cilicio cordulis pfecto corporeculum suum sepius affligebat: et nuda humi aut farnētis ad capiendum somnum se se prosternebat. Summa et incredibilis i deus eius erat deuotio: quippe que idem pene vigilans cum fletu orationibus insistebat. Ex quo factum est: ut aliquando cum dñice cene dies aduenisset: et ego deuotissima inter cetera Saluatoris nostri captione illusionemque atque alia ipsi in propria ite atque iterum animo reuolueret: adeo a semetipsa pmasit aliena: ut irreuerberatis luminibus christo confixa ac insensibilis prius videretur. Cum autem quadraginta continuis annis et duobus: in maria vite sanctimoniam ut pote paupertate continentiaque ac laboribus continuus vixisset: octo postea supra viginti annorum diuturno langore laborauit. Primum ipsa de mortis somnum appropinquante: dum decem et septem dies nullo prius suscepto corporali alimēto

stetisset media noctis hora i vestibus albis virginū turba ad eam venit: quod omnes aurea fecta in capitibus gestantes: unā preceteris eleganter comitebat: et cuius corona tantus effulsit splendor: ut non illa i splēdidissimam lucem clare cōuersa. Que cum sacro illo virginum cetui ad lectulum sancte huius virginis clare letam procedens: eadem mor palium mire pulchritudinis ab alijs sacris virginibus deferri iussit: quo quidem protinus Elaraz sanctas honorifice conterrit. Eoque ornamēto iduta sancta illa anima carnis ergastulo soluta: pridie idus Augusti ad astra migravit: ubi simul cum Angelis quorum similitudo et noie et re creata fuerat: et gratia et pulchritudine atque splendor dei summi faciem videt: vultusque reuelato sempiternam ipsius domini gloriam ineffabilemque ipsius beatitudinem leta contemplatur ac gaudens fruitur. In cuius glorie testimonium non multis post sui obitum diebus: et demones et obsessis corporibus perflagati sunt: claudisque gressus: cecis visus demētib; se sus redditus est.

De sancta Helisabeth vngarie regis filia. cap. cxlix.

Elisabeth Illustris ac sancta femina vngarie regis filia Lathigranice Turingie Comitis vxor: et ipsa eo Euo quo et predicta sancta Clara virgo a Gregorio eius nominis nono pontifice romano bonis documentis per scripta in formata et edocta: tot operum bonarum manipulos protulit: quod ab eo semina suscepit preceptorum. Hec quippe cum se nosset ex nobilissimis editam parentibus multo se nobiliores et fide et religione esse vniuerso mundo contestari voluit. Ab ineunte etiam etate summo erga deum deuotionis existens affectu: librica queque huius mundi contemnere cepit. Nam etsi postmodum etate nubilus effecta ipsi predicto Turingie duci seu comiti ad procreandos liberos in vxorem data fuerit: tante tamen castimonie accendebatur amore: ut eo etiam viuente (quantum ad se attinebat) vouerit perpetuam seruare continentiam. Quante autem fuerit deuotionis et humilitatis: quanteque austeritatis et abstinentie quante denique largitatis et misericordie non facile commemorare posset. In oratione equidem tantum extabat seruosus: ut sepius ancillas suas ad ecclesiam proficiscendi gradu cito preueniret: ac si quibusdam clandestinis orationibus adeo aliquam singularem gratiam impetrare velleret. A viri etiam perfecte abstinentie thoro ut orationibus insisteret noctes ducebat insomnes. Ea preterea ducebat humilitate: ut propter dei et domini nostri Iesu christi amorem vilia et abiecta queque appetere: et velut altera sancta fabiola Romana xenodochium pauperum estruxit se visa est quia sua pietate charitateque eximia pauperes orphanos egrotos et infirmos ad se pertrahere: et fetore horribiles in proprium sinum reclinare: ac fetore corpore atque pfecto lauare putredinemque ac sanie ex capitibus eorum tergebat: quod certe aliis non modo facere sed ne dum aspicere persupsumum. In rogationibus autem seu precibus sepius nudis pedibus proficiscebatur: et tanquam vere pauper nobilis et illustris femina inter pauperes residebat. Sibi vero tantum abstinentie rigores

indixit vt corpusculuz suuz dedicatissimuz iugijs z cōtinuis pene vigilijs/leu-
nijs/disciplinis/atq; alijs abstinentijs afficeret. z iter diuersa ferculoz genera in
terduin pane simplici pro cibo cōtentaretur. Adco quippe pientissima z libe-
ralis habebatur: vt nulluz ferme aliqua media pateret: vestiebat nudos
z pro sepelliēdis pauperib; maxima illi cura erat. Quos autem pueros de sa-
cro fonte leuabat: crebro/cuz pecunia ei deficeret: etiā vestimēta propria vende-
bat: vt eoz inopie subueniret. Erat preterea ifirmoz sedula visitatrix quoz ho-
spitia nulla vie difficultas aut lōgitudine deterebat: qn diligētius iquireret. Ne-
rum cuz eius vir lathigranus vita functus esset: mor religiosuz z honestuz ha-
bitum induit: z vt perpetuam cōtinētiā seruaret: cōtemptis propter deum fi-
lijs proprijs paupertatem quādam amplexari voluit. Quod vbi patri suo regi
inotuit: misit qui eam ad patrias sedes reduceret. At illa cōstanti animo ma-
luit: ea in voluntaria paupertate propter christuz degere q̄ cum diuitib; diues
aparcere. Et x̄o totus eius animus i deum oīno trāsiret: eiusq; deuotio i ipsuz
intēta/ nullum rerum tēporaliuz impedimētuz sustineret: obnixe deum iugiter
deprecabatur: vt sibi ex spetiali munere oīmoduz rerum tēporaliuz cōtemptū in-
fundere dignaretur: filiorūq; amorem/ corde suo submoueret: p̄tra quoz oēs
cōtumelias sibi irrogatas modestiaz z cōstātiā largiret. Oratiōe autē huius
modi fusa: mor dñm sibi dicētem audiuit. Et audita ē deprecatio tua. Que an-
cillis suis dixit. p̄ns meus Iesus christus exaudire dignatus ē petitionē meā.
Qm iam tā t̄p̄alia oīa ista: vt stercorea mihi sunt: deq; filiis meis nec pluris q̄ d̄
alienis curo: mei quozq; cōtēptum atq; obbrobia oīa cōplector. Et vt cū Ma-
ria optimā partem possideret/ sedule oīoni z cōtemplationi vacabat. In quo q
dem vt spetiales gratias se habere prese ferret: celestes visiōes persepe videbat/
z alios ad mundi cōtēptuz/ deiq; amorem efficacissimis sermonib; inflama-
bat. Cum autē die quadā i ecclesia cōstitutus: ad dei altare oculos itēderet. ad
vt i eo dei sūmi p̄ntiam cernere videref: eodem modo per magnū spatium/ di-
uina reuelatione cōsolari promeruit. Dein domuz reuersus: cū p̄e obilitate cō-
porea/ in ancille gremium se aliquātuluz reclinasset: oculosq; suos p fenestraz
ad celos defixos extulisset/ mor cunctis vidētib; eius vultus tanta hylaritate
perfunditur: vt etiam risus ei subsequeret mirabilis que cum aliquandiu tam
periuicunde letificata stetit: subito in lachrymas conuersa ē maximas. Cūq;
a circūstātibus rogaret/ vt visiōē exponere dignaret: Respondit: Que ibidez
vidi/ enarrare nō expedit. Appropinquāte x̄o tēpore quo dñs dilectam suaz/ de
ergastulo huius vite ad se auocare disposuerit: vt que propter ipsum regnum
mūdi/ z eius oēm ornatus cōtempserat: angeloz z sanctorz contraderet regnū.
Eidem christus dñs n̄r: festiuus apparuit dicēs: veni dilecta mea/ veni i prepa-
rata tibi eterna habitacula. Quibus dictis z auditis/ haud m̄lto post ad extre-
mā horaz sanctissima semia perueniēs/ obdormiuit i dño: quarto decimo chal-
lendas decēbres: quo quidez die/ inter sanctas merito relata/ eius festiuitatis
anniuersaria celebrant. Et eius aut venerabili corpusculo/ mor tantus odor a-
romaticus exhalauit: vt incredibili suauitate reficeret. Extemploq; Auicula mu-
le assuere/ quas nemo vnq; eo/ in loco viderat: que tā suauī modulatiōe cantita-
re cepere vt cūctos i admirationē adducerēt. Quib; ex reb; atq; prodigijs cla-
re ostēditur: quāte sanctitas fuerit Elysaβeth comitissa: cum etiā ex ei; tumulo

De Radegundi Virgine
scaturire oleum compertum sit. Quibus quidem fulgoribus merito venit inter
claras mulieres hic computanda.

De Radegundi francie regina. capi. cl.

Radegundis francie regia
z insignis x̄go fuit/ ac me-
moratu digna. natiōe Bar-
bara exthuringia germa-
nie prouincia Berentharium seu Beren-
garium patrem habuit. nobili satis ho-
noratq; iter suos familia propagatū.
Eius patriam cum Lotharius frāco-
ruz rex debellasset/ expugnassetq; ac in
predā militibus exposuisset/ hec paruu-
la captiua/ in regalem predāz deuenit.
Eius cum elegantiā atq; oris pulchri-
tudinem rex conspiceret/ non modicus

delectatus. eandem enutriendaz informandamq; in Heromandensem transmi-
sit ciuitatem. Inubilisq; facta/ ipse rex sibi ipsi virginem in coniuges assumpsit.
At rex quum animaduerneret sue noue sponse virginitatis integre proposituz/
eius precibus permotus. eandem intactam reseruauit virginem. Timens san-
cta deo consecrata Radegundis virgo/ ne ideo aliquando declinaret/ cum mū-
di gradu haud parum proficeret. suas plurimas regales facultates in elymo-
sinis pauperum cupidissime pene omnes dedicauit. Nam cuz sibi aliquid de
tributis accederet/ ex omnibus/ que sibi obueniebant ante decimas dabat/ q̄ re-
ciperet: quodq; supererat/ monasterijs dispensabat. Et quo personaliter ire mi-
nime poterat/ eo munera perfideles z strenuos viros destinabat: hoc se perde-
re reputans/ quod in pauperes non erogasset. Cōgregauit z ipsa quēadmoduz
predicta Helisabeth complurimos inopes z egenos/ quorum capita sepiissime
propter christum diluebat. atq; eorum morbos z putredinem pientissime cu-
rabat: z regina/ velut humilis ancillula pauperibus ardentissime seruebat. In-
ter regales cibos z delicias/ faba vel lenticula tātummodo persepe vescabatur.
vt tres/ de sacris litteris pueros eam existimares. Hocq; intempesta quoti-
die e lectulo confurgens/ orationi incumbbat/ in quibus etiam lachrymas
vbertim effundebat lenia reputans que ferret z faceret/ ne christo spōso suo vi-
lesceret. Postremo viro suo rege christianissimo z optimo assentiente/ in Honi-
nionē monasterio a sancto episcopo Medardo/ veste mutata/ z sacro religionis
habitu suscepto/ confestim/ sacro velamine cōsecrata est. Monasterioq; celeberrimo
apud pictauium a rege extracto/ i eodem a predicto sancto episcopo ma-
ter z abbatissa prefecta fuit. In quo z abstinentia. z charitate humilitateq; atq;
alijs pene incredibilibus virtutibus illustrata/ etiam multis miraculis in mor-
te z post effulsit clarissima. quas obres z eius transitus demum extitit glorio-
sissimus. Eius anniuersaria quotannis idibus Augusti a cunctis venerabi-
liter celebratur.

De beata Clara de Montefalco. ordinis heremitaz. capi. cli.

Lara ite alia italica virgo
eius nois secunda in oppi-
do Montisfalchi Spoletae
urbis in vmbria puincia si-
te. Augustinaneq; religionis heremi-
taru aluna. Bonifatij eius nois octau-
potificis. et Alberti Cesaris euo/ sinteri-
tate vite sicut noie clarissima et insignis
plurimu fuit. Huic itaq; iprimis gene-
rosa iter oppidanos suos origo fuit: q
et a puero forma egregia et honestis in-
geniisq; morib; ee cepit. queq; euz in
seculo pueritie etate peregrulz et duode-
cimū etatis annū attingisset: iā rez humana mutabilitate cognita fallaces huius
seculi blādicias et inania ei pmissa euz adueneret ad sacra religionē hane-
lare cepit. Eosentietibus igit parētibus xpianissimis viris/ diuinā sancti Augu-
stini heremitaz religionē eo in ortū sui oppido igressa nō modo traditā sibi re-
gulā exactissime obseruare curauit/ rez et incredibilē p oē vite sue tps abstinē-
tiā/ sui q; ipsius ptemptū adeo cōplexa fuit/ vt cūctis scitimonialib; inauditu p-
pe videret. Insup et mor tā mirifice ptemplatiōis et plderatōis passiōis xpi se ad-
dixit: vt aio tātūz mō vita frueri videret: corpore aut quasi alieno et supuacua
credere. Adde etenim in tātaz cognitionē trinitatis diuine deuenit. et iesu xpi pas-
sionē iugiter ptemplabat. vt pace oium dicere ausim/ neminē vnq; fuisse aposto-
loz/ seu scōz cuiuscūq; pdictiōis. q tam certissimis et euidentissimis iditijs co-
gnouisse ostēderit/ sicut hec vgo scitissima Elara. Intellexit qppe poplime ipri-
mis: q veneratōe deus pater oipotēs dicat: quo ve sacramēto dñs noster iesus
xps vnicus ei habeat fili: et qua pfectiōe sancti eius spūs noietur: et q scitissi-
ma trinitas vnū sit in substātia/ sed affectu psonisq; discreta. Preterea intellexit
se peroptime ostēdit. q virgīs scitissime partus sit/ et qd verbi et carne natiuitas:
maximeq; qd sacramētuz totius passiōis xpi/ atq; alie ipsius xpi iesu misteria.
Deniq; intellexit cū ecclesia catholica/ q erat vitāda hereticorū puenticula. Erat
qppe Elara hec diuine doctrine eruditissima/ atq; qdaz i extimabili faciūdia copio-
sa. Surrexit. n. tū pestilēs error fratru qui de oppiniōe fraticelli nūcupabatur:
qui et pcentū/ vmbriaq; ac flamineā in italia puincias maculauere/ i quib; quā
maxime turpissimā atq; neplādissimā malignātiū ecclesiā pgregauerāt. qd cū
scitā virgo Elara didicisset/ haud paz certe indoluit aduertēs/ nō ee in dei ec-
clesia vlla ruga/ neq; aliq; pfidie macula. pp q dei zelo succēsa et scriptis et voce/
cōtra ipobos inuehēs. clamabat et dicebat cū ppheta. O diui ecclesiā malignā-
tiuz et euz ipiis nō sededo. Infractozq; aio/ cūctis clamabat et dicebat. Qui vult
saluus fieri/ nō declinet in pssilio huiusce vanitatis. nec cū istis vtiq; iniqua ge-
rētibus nullo mō introire psumat. Sanctaz inquit tenete ecclesiā: que dei pa-
trez oipotētem et vniciū eius filiu/ iesu xpm dñm nostrū: ac spūm scitūz cōcor-
de/ et psona substātia/ ratōe optima profitet. Quibus ex rebus incredibili quādā
oium pene reuerētia et ardētiore attentioe audiebat: ac quasi alter dei angelus
esset/ in admiratiōe acūctis habita erat. Virtutuz qppe studijs et diuina quādā

gratia/ Elara hec Augustiniana nō modo illustris/ sed et clarissima effulsit semi-
na: q quidē gratia/ nemini se dignū faciēti/ dñs denegare pōt: his igit virtutib;
et meritis et ad vaticiniuz et pfectiā vsq; vigilāti penetrauit dono: vt vates suo
tempore efficere notissima. Quibus quidē decorata meritis/ tādē anno salutis
nostre nonagesimo nono/ supra millesimu et ducētesimū suo in Cenobio/ apud
eundez ortus sui oppidū Montefalcū. scitām deo reddidit aiaz. De culus scitav-
tis pconio/ pdictozūq; oium testimonio/ istud hoc referim/ testimoniu: qd aper-
tis oculis itueri pōt: qd de quouis sancto vnq; cōptuz fuit. Ea sigdē defuncta in
eius corde/ corpe apto/ pfectis crucifixi ymago clara et apta visa est cū oibus ip-
si passionē insignib;. In eiusq; corpis felle/ et tres lapilli parui inuēti sūt eius
dē oēs pōderis. Qd euidentissimū qdēz scitatis iditiū fuit. q qdā fidelis pius
q vates cernēs/ in hmoi pūgij laudē: hos cecinit versus dicēs.

Monte fata e falco/ virgo sanctissima clara:

Atq; Augustini sacro perfecta pudico

Etq; a deo/ cum corde deum venerata diesq;

Ac noctes/ christi crucem tormenta q; cuncta

Optauit sensisse/ gerens/ vt lumine functa

Extremo sit aperta caro: que presserat exta:

Inque sacro/ crux visa simul/ tum lancea corde.

Tumq; columna fuit: necnon post quodq; flagellum:

Preterea iuncti tres huius felle lapilli:

Quorum vix possit cerni color/ vnus horum.

Ponderis est tantum duo/ quantum vel simul omnes:

Atq; duo tantum/ tres iuncti quisq; videre

Que queat: huius addit patriam qui simul edem:

Eius quoq; corpusculum prope diuinum: quod quidem ipse vidi in bo-
diernum/ vsq; diem/ nulla ex parte cor osum exte. quuz adhuc quandam viuē-
tis rationem intuentibus prester omnes in admiratione et venerationē ipsius
perfectionis/ sueq; sanctitatis adducit.

De Maria putheolana bellicosa semina. capi. cli.

Maria quedam bellicosissi-
ma femina/ tempestate dñi
Francisci petrarce/ circa an-
nu salutis nostre millesi-
mum et trecētesimū ac quadagesimū/
prouincia Eāpanie in omni parte bel-
ladi mto fuit in precio. Hec qppe in
putheoli companie urbe/ ex honestis
parētibus propagato a primis annis
tāq; Camilla volscorū regina: armoruz
militiā sequi cepit. qd quidez exercitiū
ab huiusmodi sexu alienū est. Erat im-
primis hec mulier a primeo sue ado-
lescentie/ oium laborum et vigiliāz patiētissima/ et adco admirabilis. vt nullus
vnq; labor/ aut aliqua corporis lassitudo/ potuerit eā deterere. Eratq; et minimi

cibi in tota vita sua semper se a vino abstinuit. Cui et iter cetera semper sermo admodum rarus erat parvusque. Illi muliebria exercitia cure minime erat non colus non pisa non acus neque lanificium sed Arcus iaculum pilum galea scutum gladius et ensis atque alia huiusmodi arma: que i bellis frequentari solent. Per sepe etiam tota noctes agebat i somnem: etsi quadoque nature necessitate regere di cogere i humo nuda aut sup scutum suum taceat seuerus miles iacebat. Penique quod a gerendis rebus (ut de Hannibale traditum est) superat: id solum quieti datum. Dedita rebus bellicis iter armatos leta semper obuersabatur. Et quacumque consuetudine armatorum viroque plurimum delectaret. precipua tamen illi semper cura fuit (res certe ad miranda) custodia sue pudicitie per totam vitam suam atque pudoris: quem usque ad extremum certe inuolatum seruauit. que res ea clariorum atque iter mortales gloriosas virtutes effecit. Cum sane non facile crederet feminam adulescentem iter armatos continue agere castitatem et pudicitiam illibatam seruare potuisse. Non desuere tamen qui hanc suam virginitatem falsis rumoribus labefactare conati fuerint. vix postmodum clare deprehensum fuit: ea omnia falso ficta fuisse. fuit itaque hec Maria aprior armis et bellis tractanda: quam illis alijs muliebris exercitijs et ornamentis. Unde et plerique pro magna sibi reputabant gloria: si ab eadem data sibi fuisset secum cogerendi potestas: siue pedestri siue equestri prelio. Que cum esset mulier validissimo et robustissimo corpore: ex omnibus cum quibus certamen sumebat victoriam reportabat. victoriamque et prelio discedebat. Cultui corporis sui minime studerebat aut certe muliebribus munitijs: qui si supflui sunt potius damnantur quam comprobentur. Nullum unquam iniustum bellum eam gessisse constat. sed tantummodo hoc illi propositum ad bella obelida erat: aut ad tuendos amicos: aut ad defendenda patrie sue iura. Tantumque illi fuit animi magnitudo: ut et sola quadoque aut certe paucis comitata hostes adhoriri non vereretur. Et illis i agrediendis: prima Hannibalis exemplo prelium ibiret: vltimaque illo confecto recederet. Ad vires etiam corporis accedebat clari ipatoris memorabile ingenium. maritimumque insidijs instruendis: quibus hostes circumveniret. Ardens et incensa ferebat non minus in prelio quam in alio munere belli: eque patiens famis sitis caloris frigoris et vigiliarum. postremo et lassitudinis omnis. His itaque laboribus assidueque piculis Maria hec ferocissima: euasit femina atque bellicosissima in omni parte belli. An et multi hac oppinione muliebris strenuitatis: sua ex patria ad ipsam viscedam cupidissime sollicitabatur. quod miraculo mulieris ducti: quod ad proferendam manum et ad vires suas roburque cum ea expiendum: quos iter Robertus Siculorum rex quousque de eius virtute multa accepisset mirabilia et pene incredibilia: suo ex regno ad eam putheolum in Hispania venit. Scribit per hanc fratricus petrarca locupletis testis cum eo i loco ipse aliquando accessisset: ipsam potissimum videndi gratia: eam se vidisse cum armata: tum et in ermine re quidem inaudita: et omnibus seculis et monumentis memoratu digna. Refert quoque cum aliquando ea in vrbe cum amico esset et per viam (ut fit) amicabiliter recederent. ab hac tota armata cum galea icapite cincta fuisse salutatum: se oino illa credidisse fore virtutem equitem armatum non feminam. Sed postea cum ex quibusdam gestis: quod esset intellexisset exemplo cum quibusdam amicis suis super eminentiore vrbe illi arcem persequeretur: ut inde aptius illam videre posset pugnare. Atque ita perspicue aduertit illam ex pluribus viris fortissimis. quod huius rei gratia ex diuersis locis illo aduenerat: victoriam et triumphum reportasse gloriosissimum. Refert quoque cum illam solam nactam aliquando

quando fuisset inermis: rogauit ipsam dignaret sui consolatioe aliquid fortiter i sui presentia edere: quo ei fortitudine certi expiri posset. At illa ut erat femina humilissima et aie generoso mulier: ut more ipsi domino petrarca gereret. per benigne iulata: quod marie ei visus esset vir alicui prestatie. Euestigio ferreum vectum. ac magnus saxum seu lapidem: unum post aliud leui conatu longissime protulit. Quibus iactatis per benigne astates appellauit. Vos inquit quod viri estis non mulieres. hoc saxum arripite et tantum spatij. quantum ego si videret iactu vestro superate. At fratricus petrarca stupefactus cum vidisset mulieris vires viros anteire: prestatum est: nunquam sibi persuadere potuisset tantum in vlla mundi muliere fuisse prestatum: nisi res ipsam oculis proprijs plene perspexisset. Erat Maria hec pereo satis corpore aqua statura multum bone stabat. Atque ita i similibus exercitijs ferme honozifice et pudice omnes suas perducit etates: cum maximo sui predicamento. Postremo dum insuperabilis haberet virago: et aliquando perfrigeret reque bellicam fortiter ageret i ilibus grauissimo vulnere sauciata: mortem cum vita mutauit. Cum non minore de se gloria ad posteros perpagauerit quam aliquando superioribus a nobis comemoratis Amazonibus reginis. Sunt tamen qui ipsam eo fato quod omnibus fere coe est defecisse pretendat semper cum virginitatis pudore. Eunt qui possent mirari mulieres quantumcumque armate in viros unquam currere ausas. in admirationem subtraheret: quoniam visus in naturam veritatem alteras: quo hec et huiusmodi longe magis in armis homines sunt facte quam sint quos se in masculos natura fecit: et ociositas et voluptas vertit in feminas.

De Baptista Malatesta. femina eruditissima. capi. clij.

Baptista eius nominis per maioratione italica Saleazim malateste piscari flaminee vrbis principis illustis vxor fuit: quod et predictae Marie putheolane temporibus cum esset eruditissima iter feminas sui seculi et singulari eloquentia plurimum insignis et clara effulset. Hec imprimis cum Suidonis clarissimi vrbis ingenua esset filia: nulli sui ordinis extitit postponenda: et potissimum quod eximia pulchritudine et more omni probitate: quorum dignitate celeberrima iter alias euasit. Cui plane non parue cure aut studij religio christiana erat. Ineratque apud eam ingenium prope diuinum. Et aut sermo cultus erat: et oino admodum composita: siue vernacula lingua siue romana loquaciter. Que cum eruditissima ab omnibus esset estimata audientes eam proloquio in admirationem sui omnes facile peruertebat. Nam et sua ad mirabili eruditione et doctrina eam anteire viros dicebat. An et complurime ei circumferebant orationes tum latine tum et artificiose quas et ipatorum Sigismundum et ad multos cardinales eam habuisse: cum ingenti gratia ferebat. Sed neque philosophie oino non fuit ignara. Quippe cui multa extant argumenta ad refellendos eos quibus in philosophia cum ea fuisset disputatio aut in diuinis celestibusque documentis. An pleraque edidit opuscula: utpote. de predictae fragilitatis humani librum unum. De vera religione librum unum: plurimas et ad diuersos disertas et doctas scripsit

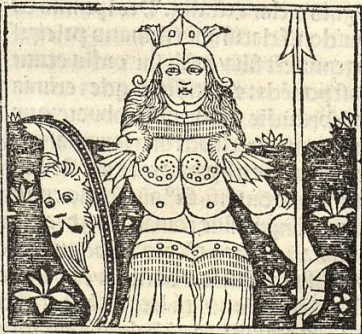
epistolas: que cum elegantiâ tum puritatem etiam band dubie declarât. Habuit et orationem ad Martinum pontificem maximam in qua suum pontificatum ab omnibus optatum mirifice laudat. et sui sacerdotij felicitatem ipsa sua oratione exoptissimam laudibus persequitur. Cuius tantus fuit orationis orator: talesque finit: ut ab ipso pontifice Martino magnificentiissime fuerit laudata: et comendata. Multa preterea alia hec scilicet mulier hec scripsit monimenta: que et legentes et audientes plurimum delectare videtur. Existimata isuper fuit memorabilis iustitie femina: et clementie ac pietatis: et in omnes benefica et gratiosa: adeo ut et prepe mutuis epistolis ac alijs scriptis a doctissimis etiam tunc viris: et primis a religiosissimo presbytero fratre suo petrarca et plurimum salutaret. Cuius erat volumine: i quo de capienda bonarum litterarum studia maxime illa adhortatur. Non est utique delectata hec magnifica mulier Baptista sumptuosius ac preciosius vestimentis: quod diceret non in his positam esse mulieris dignitatem aut decus ullum. Sed suum potissimum studium omnem comparandis libris contulerat. et consuetudine mulier sibi asciscenda: que scilicet virtute prestantur. et omni morum honestate in quo maxime positam omnes mulieribus secus veram gloriam esse putabat. Mariti autem principatus rectus et prudenti administratione maritus ipse quibus ex rebus factum est ut in summo honore semper ab omnibus fuerit habitus: et a cunctis tamque communis omnium parens cultus: et id tam ab alienis quam a suis subditis. Unica in toto edidit filiam nomine Isabellam: que et pulchritudine et ingenio matrem ipsam equabat: que postea Camerinati principis nupta fuit. Post viri sui autem obitum aliquot annos in viduitate vitam duxit celibem. Demum diu Elare religioni dicata: in ceteris sacrarum virginum quod reliquum fuit etatis virginitatem in monasterio egit. Ubi per labores maximos. quibus religioni opera exactissime dedit: per adipiscenda celestium virtutum summa omnium benivolentia et exemplo et ac vita demigravit. Multis memorabilibus documentis et vite sanctitate que ad recte beatamque viuendum christianis omnibus documentum certum esse potuerunt. Quibus ex rebus merito hec Baptista inter claras mulieres hoc in loco a nobis venit computanda.

De Joanna Scilie illustris regina. capi. cluij.

Joanna eius nominis prima Scilie ac hierusalensis iclita regina Carolique Galabrie ducis filia ac Roberti regis ex eius

primogenito neptis. et ipsa euo et tepestate predictarum Baptiste et Marie clararum mulierum fuit non modo origine et potentia ac iclitis moribus sed et robustissimo iunctoque pectore plurimum illustris et clara. Et rebus in omnibus tam extitit clara et oculata: ut fraude potius quam illo ingenio quod ea decipere potuisset. Nam loganimitas et pietas plurimum erat. quod satis monstrare in ea fortune severitatis insultus. In quibus certe prepe agitata fuit ipsius quidem austeros iugum mores preterens et sinistra famam atque pontificum Romanorum minas. necnon et intestina fratrum regum discordia et cetera coplurima bella: Insup alii criminis fugam et nobilium suorum detractioes atque alia prepe innumabilia

que omnia forti pectore pertulit ac tandem omnia inuicta animo superavit. Demumque exade mate et omni regno in pace adeptis in virtute valida prefesti perurgens: adeo regnum omne scelestorum hominum purgavit insultu: ut non modo inopes sed et diuites opulenti que carandio die noctumque quo voluissent tuto itinere ei potuissent: quodque malum est et insignes viros moribus dissolutos et incompósitos ad urbem retraxit mores. Erat quippe eloquii mitis et grauissima facundia atque plurimum familiaris. Inerat quoque ipsa quidam pietas humanitas et mansuetudo: necnon et benignitas tanta ut non reginam suis quod dicere posset sed sociam. Ex quibus quidem virtutibus omnes illam non solum egregiam atque ipsi cuius sed quoddam italicum decus singulare quoadiuvit fuisse omnes affirmarent. Huius autem iclitis mulieris fuit maxime regni iter cetera hereditas. In primis namque iter Adriaticum et Tyrenum mare: ab umbria et piceno: ac veterum volscorum prelia in Siculum usque fretum fuerunt fines. Habuitque et hierosolimitanum regnum et Sicilie insulam ac perdemotis et isalpina gallia territoria: que illi ab usurpatoribus quorundam occupatus fuit iuria. Sic et quod septimanam pulchram inter harbonensem galliam Rhodanumque ac Alpes icolum et hochalcherij comitatus suis equissimis parebant ipsi: etiamque sibi facebant omnia et reginam. Innumerabiles certe huic regie erant regiones. Civitates insignia oppida: maris sinus nautarum perfligia. Insup et naualia lacus flumina modici et maximi fontes memora silue et pinguis arua. Sed et numerosissimi populi et peceres iunctissimi ac prepositi. ac denique omnium rerum copia ad victum necessaria tanta illi erat: ut nemo facile explicare posset. Quod cum premaximam illi fuerit diuitum: nec id post Semiramidem Assyriorum reginam inuentum videretur fuerit a muliere viri possideri non minus miraculi quam claritatis affert. Ea namque postquam regio exademate fuit in signata et tute isurexit valida ut non solum purgauerit civitates et domestica loca: verum et Alpes saltus deuios memora et ferarum lustra ac scelestas hominum manus: ut aufereret omnes terrefactas aut se celsis clauderet arcibus quos agmine armatorum emissos sub egregijs ducibus non ante locorum talium obsidione solueretur: que captis munitioibus nefarios homines supplinijs affecisset. quod egregium facinus prece dentium regum alius quis aut noluerit aut fecisse nequerit. Regni et peceres tanta frenauit modestie et eorum mores solutos retraxit in melius: ut posita supbia veterumque reges parui predebant veteres ea viuente facies irate mulieris phorrescebant. Erat preterea Joana hec regina loganimitas et prestantis femina ut ei prepositum quocumque non leuiter flecteret inuacuum. quod satis monstrare in ea fortune senectutis insultus: quibus prepe acricocussa motu et agitata fuerat. Denique illi erat spectabile ac letum oris decus: ac quidam regalis maiestas et maxime ubi oportunitas exigebat. Nec omnia huius semine seculari (non tamen diuina) decora posset quis explicare sermone. Quibus agentibus non solum euasit egregia sed et mira claritate effulsit prepicua femina: illaque quoadiuvit plerique italicum decus ipsis et rebus appellancere. Hec quippe fulnionez celeberrima galliarum urbis suarum Elementi pontifici Romano vendidit: pro cuius lutione pontifex ipse feudum quod regina singulis annis ecclesie Romano persolvere tenebatur: ipsi relaxauit. Uixit igitur Joanna hec regina cum Ludouico rege marito suo viginti sex annis: ex quo cum nullas peperisset prolem Ludouicum andaguensem quodam francorum regis filium sibi ad successionem regni adoptauit in filium: pro qua re indignatus urbanus pontifex eam a Carolo regio genere nato coprehendit et interfici iussit: et id in anno salutis nostre millesimo trecentesimo et octuagesimo secundo. Hinc humanum genus similitudinem quadam cum terra habere liquet.

Demotiu prima fuit regie huius.

Quinotio vrbis empta ab ecclesia.

animaduertere possumus: qd nō falsa ratione Quidium poetam scripsisse dixerimus quā diceret. Terra salutare herbas eademq; nocentes. Nutrit: et vitice proxima sepe rosa est. Hec quippe infine tāq; suspiciosus aial dum fidos amicos ase emississet/infidis quibusdam/crimine procurante/se ipsam comisit. et tādem eorum opere factum est/ut omnia vna cum suo iteru/vna hora subtracta fuerint: que fortassis per multos infaustos dies/nequiter fuerant cōgesta. Que sero cognouisse potuit Joāna. De sancta Eatherina de Senis. ca. ciiij.

Eatherina eius nōis secunda etrusca virgo sacratissima atq; religiosissima natione Senensis de penitentia ordinis predicatorū professā: āno a natali christiano nono et septuagesimo supra millesimum et trecentissimum/ut teq; sue trigesimo/Romam deuotionis gratia profecta/numeris illustrata miraculis/ac spiritu prophetie plurimū insignita/cum maximo sui nominis preconio/diem suū(adhuc iuuenula)clausit extremū: et ibidez in Minerue sui ordinis templo/cum maxima populorum frequentia sanctum eius corpusculū sepulture/honorificentissime mādaturū est. Que quidē virgo tanto memoratu dignior est: quanto extra monasteriorū claustra/iter parētū domos/et secularia coniugia/atq; spectacula non coacta/sed sua sponte/perpetue virginitatis iugū subire voluerit/et exactissime(in mortem vsq;) obseruauerit: quibus plane meritis/effulgit splendidior. Incui? laudes veras referēdas/nunc ampliatis fimbriis ire libet. fuit itaq; hui? sacratissime virginis patria(ut premissus est) Sena etruscie ciuitas: q; quidez amenissimo ea in prouincia sita est loco: cui? plane populū neq; rudis/neq; inurban? iter etruscos cēset: ipsius autē genitor Jacob nomine appellabatur/matris v?o Lappe nomē fuit: ex Bonacasa familia ea in vrbe mediocrenūcupata: ambo sane timorati/et suos iter ciues honorati. Qui hāc sanctissimā virgūculā/iter plurimos partus/filiā edidere parētes: quā certe(ut ita loquar)pri? deo psecratā q; adultā viderūt. Inqua siquidē cūctorū prescius futuroz de? eius in infantia plurima ostēdere voluit futura q; venirēt. et et ān mōstrare vētura/q; fierēt. Quippe qd eius in infantia(deo sic ispirāte) sua spōte/nō impulsā/aut siquidē coacta/isclis parētibus ad tollendaz et auferendaz eis omnis sui cōiugij et prolis spem/deo creatori et redemptori suo/itra se se ppetuam deuouit virginitatē quā qdez spōsiones/ vsq; ad suā adultaz etatē secretā apud se cōtinuit. Demum etate adulta/quum quid egisset/matura discusse aiaduertere. veluti adolescēcula probatis iam moribus et ingēti honestate ibuta sciēs oīno vtilē rez seculariuz eē ptemptū suis parētibus sanū sui optimi ppositū/in fracto aīo aperuit consiliū: contestans/at affirmans/se omnino presentia de creauisse/futuris comutare velle/ac affirmās et volens eē/qd nō erat:profitebatur et tunc omnino negare qd esset. O pudicitie iam iuiolaturū decus. O virginitatis infracte venerandum eternūq; specimen. Eatherina: ante velim ingererent

oculos virgines sanctimoniales: et potissimum nostri temporis: tuuz robar inspicere te si possunt tota mēte considerarent. Nam postq; sui ppositū votum suis parentibus apperuisset mor suscepto penitētie predicatorū ordinis habitū/intra cubiculum domus paterne se inclusit et ipsum tanq; gurgustiolū pauperis/imprimis pace plenum/ securitate validum/et omni solitudine vacuum cupidissime incoluit: in quo pene quoaduixit semper orationis/et quietis eidem locum esse voluit. Morq; ab ipso religionis habitus susceptione/corpusculum suum hec virgo/multis ieiunijs/vigilijs/verberibus/alijsq; huiusmodi supplitijs/rebementer afflixit. Eius lectus persepe nuda humus erat. Ciliciūq; et sacchum pro camisia induebatur. Atq; circulo ferro sepius ad carnem vtebatur: quibus suam carnem ardentissime macerabat. Tanta erat eius orationis instantia/et frequentia/ut eius genua camellorum duritiem prese ferent. Spinosis cordulis et ferreis disciplinis carnes suaz lacerabat. Eumq; per omne tempus ter aut quater i hebdomoda ieiunaret: in quadragesima vero pene omnes hebdomodas leto vultu coniungebat. Nichil enim eius seueritate iucundius/nihilq; sua iucunditate seuerius. Cum dyabolo sepe luctabatur: a quo nō nullas persepe pertulit temptationes. Tanta enim memorie passionis christi ei? fuit ingis mēoria/ut etiā stichmatū ipsi? pūcturas in corpore sensisse nōnulli asserunt. Hec propterea tantis laboribus/tantissq; verationibus/vnq; vel in modico a proposito sancto destitit/nec eharitatis/seu obediētie parentum opera pretermisit. Suisq; manibus quotidie operabatur: sciens scriptū esse. Qui non laborat/non manducet. Sponsio autem suo/aut orans/aut psalens persepe loquebatur. Omne quippe eius tempus/aut laborando/aut orando/aut contemplando/aut infirmos visitando conterebat. Peccatores cuiuscumq; serus/aut etatis/aut ordinis/maximeq; scismaticos tunc insolentes/accriter arguebat: quos etiam sepiissime vulcibus verbis ad penitentiam reuocabat: quibus et salutis precepta incessanter dabat. In ea quoq; prophetie spiritus erat: et multa eā predixisse añ q; fierent/comperitū est. Ad eam nonnulli quoq; maligni verati spiritibus multiq; languentes ducti/curati refferuntur. Sed postea q; ei? sanctissimus celo receptus est spiritus: orationes et supplicationes ac multorum vora/ a quibuscumq; oblatas/benignissime audiuit. Eius preterea sermo breuis semper et grauis/omniq; bedificatione conditus: incessusq; idem semper erat. In hoc itaq; viuendi ordine Eatherina virgo Senensis/ vsq; ad trigessimū vite sue annū/ita peruenit: ut eius cutis nullū vnq; contraxerit fetorē/ pmo ea defūcta/maximū tāq; oīuz vnguūtoz delibutū corp? suauissimos respisit odores. Sic sic i his vritutibus Eatherina hec virago/post cōsumatū sue modice vite tēpus victrix triumphatrixq; migravit ad gloriā. Quāobrem pius pōtī fer ei? nōis secūdus/ipsius scitissime virginis cōterraneus de cōsilio fratruz cardinaliuz eam merito i cetū scēaz virginū/ecclesiastico more agregauit: i anno videlicet salutis nre millesimo quadringētesimo/sexagesimo quarto: i chaldēis maij. Cui? vitā scissimā hic iter claras mlieres ad bedificatōez mltōz ponēdā breui smōe statuim? vt eā vgiēs et vidue imitē: maritateq; colāt: noxie quoq; ptimescāt: ac dēiq; oēs christicole/ei? virtutū et paciētie exēpla suscipiāt. Et his potissimū/qb? difficillimū videt/spē piculis emere/dānoq; rez pntiuz future locuz mercari etāq;. De paula Sonzaga illustri et sancta femia. cap. clv.

Paula eius nois inter claras huiusmodi opus mulieres secunda prudentie et pudicitie dux: egregia atque scitissima vetuste constantie et patientie de qua iohannis misracisci Sonzage Matruani principis vroz ano a natali christiano millesimo quadringentesimo nono et quadragesimo: a pud Matrua insignes gallie cisalpina vrbez cum magno sui nois fulgore morte obiit. Hec quidem illustris semina patre habuit Malatesta: ex illustri vetustissimaque gente malatestarum pisauri flammie provincie urbis principem. Que plane femina inter alias sui seculi mulieres venustissima et pulcherrima fuit. In cuius vultu quedam gratia precipua et grauis quidem aspectus erat. Qui sane habuit precipuus et ad elyceduz populorum benivolentiaz: que est regnorum munimentum principum atque firmissimum. Plane hec excellabat inter alias sui seculi et cui seminas singulari eloquentia: insuper et tam pulchre magnis viris affabilis. Et in miseros atque in omni opere destitutos supra modum ferebat liberalis. Atque a licis malis magnopere comouebat: quibus et per rationem personarum impigre opere ferebat: que maxime ad illius opere consuegebant. Quibus tam perclaris artibus supra que dici poterunt: omnibus populis suis fuit acceptissima. Enius prope consilio longe prudentissimo plurimum semper tribuebant omnes. Platons illud dictum sepius usurpabat. Hos non solum nobis sed toti humano generi natos esse ad aduertendum obtemperandum: aut nisi parte prelia partes amici videri debent. His virtutibus inter cetera adductus vir et princeps iohannes frater eius: ita iunge mirifice delectabatur: quod tam prudens tam iusta tam beneficia in omnes esset. Ad extremum vero ipse bellicis rebus deditur vniuersa sue ciuitatis administratio: illius consilium et prudentia maxime fretus credenda illi putauit. Cui non solum cure fuit optima ciuium suorum disciplina que informaret ad vrbis optimosque mores ad optimaque instituta humanitatis vrbium sed et vrbe atque agro suo religiosi viri essent: minimum videlicet religiose viuentes: ad laudabilioris vite cultum transferret. Itaque fundat ea in vrbe sua multis templis et monasteriis tam feminarum quam virorum quibus viri religiosi religio sequi mulieres seorsum viuentes rebus diuini operaretur: omni scititate morum et integritate vite que optime partes sunt ad celestem vitam parandam admodum necessarie. Que quidem sana ac mirifica disciplina a spiritu sancto emanata in hodiernum usque diem incorrupta peroptime ea in vrbe custodit. Que cum incredibiliter et ipsa rebus diuinis dedicata esset: nihilque ab ea pretermitteretur quod etiam ad religionem fouendam pertineret: suis ipsa bonis et facultatibus plerumque religiosorum et feminarum monasteria colla ipsa restituit integravit: atque mirifice dotauit et exornauit. Quam nihilominus laudatissimam mulierem omnibus virtutibus decoratam dominus deus ut sibi carior faceret: denique grauissimo morbo passus est temptari: et id sane in eius florenti etate: quo ipsi excellentes virtutes magis magisque probare videret. Nam et duplici gibba morbo percussa fuit: una in pectore alta vero itegro per quibus extemplo ita strumosa atque ita deformis effecta fuit: ut gestare caput videret ad pectus. Atque ita in omnibus membris obilitata. Insuper et doloribus illius atque podagra: ut non posset nec manus quidem oriri

ad mouere. Attamen tanta fuit eius patientie et constantie virtus: ut ne minima quidem querularum vox doloris ullius vel impatientie unquam fuerit ex eius ore audita. Sed de his omnibus corporis malis quibus indefinenter cruciabatur. Deo semper gratias agens cum propheta dicebat. Bonum mihi quod humiliasti me domine: ut discam iustificationes tuas: pro quibus certe paula mulier sapiensissima tandem exitus admirabilis sortiri promeruit. Quibus quidem malis melius cum paula quam cum lucretia feminarum pulcherrima Romana virginemque Pauli virginem plebei actum est: que quidem ob eam gentem pulchritudinem quam paula gibbositas turpe exitus habuere. Unde ad hoc in testimonium aduocari quidem possumus Iouenalis illud satiricum.

Somnam optat modico pueris: maiore puellis
Murmure. cum veneris phanum videri anxia mater.

Sed verat optati faciem lucretia qualem

Ipsa habuit: cuperet rutule virginia gibbum

Accipere: atque suam rutule dare:

Sunt qui existimant hec gibbositatis et strumositatis deformitas ex ea usque in posteros suos fuisse translata: et transfusa. Igitur paula illustris tam valitudinaria tamque toto corpore obilitata: religioni se adiecit: et locum sibi fabricare constituit non procul a quodam illoque ex trueda locauerat. Ubi ut christianum decet in omni probato vite instituto tamen et vite finem fecit: idque quattuor annos post viri mortem ipsa annos sexaginta nata. Hic optimam vite finem et egregiam virtutem nomine scitissime mulieris huic peperit clarissimus. Exiit preterea in ea perpetua liberalitas tam in viros quam in feminas: qui eius beneficentia indignissent: nec clausa benignitas in eos qui virtute et bonis moribus preediti essent. Hec facile possent hoc loco ipsius ieiunia recitari aut abstinentie explicari: ad cupiditates corporis noxias omnes reprimendas: aut continentes eius ad deum imortale orationes pro sua suorumque salute ab eadem etiam cum lachrymis aliquando fusas: que omnia in ea illustri muliere excellere imprimis. Picaz egredere hoc in loco paula matrona optimam suis meritis et precibus suis rebus omnium factorum sic in se benignum fecisse: ut adapto sue munificentie sinu in illa in morte parit et post mortem gratias plurimas effundere coegerit. Ex hac itaque tam prestanti semina iohannes frater eius et maritus sex liberos suscepisse prestat: marem quatuor semiosque duas. Quorum primus ludouicus fuit qui prius in ipso successit princeps sui seculi fame non mediocriter: literis eruditus et rebus militaribus exercitatus. secundus Carolus fortissimus bellator: cui pauci periclitate corporis aut certe viribus parere fuere sed nec liberali discipline seu doctrie sane expers. Huic successit iohannes lucidus valitudinari admodum atque imprimis deformis: qui paucos annos prius morti supstes fuit. Quartus illi genitus Alexander eadem gibbositate et strumositate qua mater deformis: vir admodum religiosissimus: qui tota ferme vitam cum religiosis viris in dei laudibus consumpsit. Ex feminis autem maxima illi fuit Margarita que Leonello principi esset matri morio collocata fuit. Secunda cecilia dicta que postquam principi vrbinati pacta fuisset: diuinitus inspirata: cetum virginum se dedicauit: que quidem et scititate vite ac morum disciplina usque ad extremum vite finem pie religiosequi vixit. Talis igitur huiusmodi iclute mulieris paula sonzage vite ductus fuit: eaque constantia: ut probitate morum et viuendi disciplina inter clarissimas sui ordinis a nobis referri meruerit feminas. Cuius deinde hoc loco paucis preteritis preteritis: cetera lectoris iudicio permittenda duxi: ut cum cognouerit que de illa carpti tradita sunt: ad illius virtutes celebrandum talis imitationis